
PROGRAMACIÓN DIDÁCTICA

DEPARTAMENTO DE GREGO

CURSO 2022-23
IES FERNANDO ESQUIÓ

Índice:

INTRODUCCIÓN.....	4	
LATÍN		
4ºE.S.O.....	5	
I- Introducción e contextualización.....	6	
II- Contribución ao desenvolvemento das competencias clave.....	8	
III- Concreción dos obxectivos.....	11	
IV- Estándares de aprendizaxe. Temporalización. Procedementos e instrumentos. Grao mínimo de consecución	13	
V- Concrecións metodolóxicas	21	
VI- Materiais e recursos didácticos	23	
VII- Criterios sobre avaliación, cualificación e promoción	24	
VIII- Indicadores de logro para avaliar o proceso de ensino e a práctica docente ..	27	
IX- Materias pendentes: actividades de seguimento, recuperación e avaliación.....	30	
X- Temas transversais.....	30	
XI- Avaliación inicial: deseño e medidas a adoptar.....	31	
XII- Medidas de atención a diversidade.....	31	
LATÍN II		33
I. Introducción e contextualización.....	34	
II. Contribución ao desenvolvemento das competencias clave.....	36	
III. Concreción dos obxectivos.....	39	
IV. Estándares de aprendizaxe. Temporalización. Procedementos e instrumentos. Grao mínimo de consecución.....	41	
V. Concrecións metodolóxicas.....	47	
VI. Materiais e recursos didácticos.....	49	
VII. Criterios sobre avaliación, cualificación e promoción.....	50	
VIII. Indicadores de logro para avaliar o proceso de ensino e a práctica docente..	54	
IX. Materias pendentes: actividades de seguimento, recuperación e avaliación..	55	
X. Temas transversais.....	57	
XI. Procedementos para a acreditación dos coñecementos necesarios.....	58	

XII. Medidas de atención á diversidade.....	59
ACTIVIDADES COMPLEMENTARIAS E EXTRAESCOLARES.....	60
REVISIÓN, AVALIACIÓN E MODIFICACIÓN DA PROGRAMACIÓN DIDÁCTICA.....	61
PROXECTO LECTOR.....	62

INTRODUCCIÓN

O Centro no que se vai desenvolver esta Programación Didáctica é un Instituto de Educación Secundaria de carácter público, onde se imparten ESO, Bacharelato e FPB.

O centro está situado na bisbarra de Ferrolterra na que se inclúen os seguintes municipios: Ares, Cedeira, Fene, Ferrol, Moeche, Mugar dos, Narón, **Neda**, San Sadurniño, Ás Somozas e Valdoviño.

O Departamento de Grego está integrado por:

- María del Carmen Riobó Fernández, xefe de Departamento, que imparte as seguintes materias: Latín 4º ESO, Grego 1º BAC, Latín 1º BAC, Latín 2º BAC e unha hora de reforzo de linguas aos alumnos exentos de francés de 1º ESO.

LATÍN
4º E.S.O.

I- Introducción e contextualización

Dentro do marco do decreto 86/2015 que establece o currículo do bacharelato na Comunidade Autónoma de Galicia, no seu Título II, Capítulo II (artigos 29 e 30), se determina que o Latín é unha materia troncal do itinerario de Humanidades da modalidade de Bacharelato de Humanidades e ciencias sociais cunha carga lectiva de catro horas semanais.

O Consello de Europa e o Foro Intergubernamental Europeo entre outras institucións recoñecen a importancia das linguas como instrumento de comunicación e de interacción social, de conservación e transmisión de coñecemento, de participación cidadá na vida social, de investigación, creación, experimentación e descuberta. Ademais achegan ao xeito de vida e ás formas de pensamento doutros pobos e dos seus patrimonios culturais. Se recoñece así a importancia da competencia lingüística e da circulación de competencias entre as linguas para lograr un maior dominio da linguaxe, clave para a inclusión social e o éxito escolar.

A finalidade da educación plurilingüe é retirar barreiras artificiais entre as linguas; alumnado galego debe rematar a súa escolarización co nivel de usuario competente nas dúas linguas oficiais, galego e castelán, pero ademais estudia linguas estranxeiras. Co cal o estudo das linguas clásicas, o latín e o grego, a nivel fonético, morfosintáctico e léxico proporciona unha sólida base para o perfeccionamento no manexo doutras linguas. Desempeñan, pois, un papel relevante como soporte lingüístico da maioría das linguas e para a comprensión do léxico culto que forma gran parte da terminoloxía científica e técnica actual nas linguas que o alumnado coñece ou estuda; sen esquecer o enriquecemento cultural que lle proporciona o coñecemento dos aspectos que se inclúen na civilización clásica, berce da Europa actual, como son, entre outros, a mitoloxía, a relixión ou as súas creacións literarias e artísticas, que tanta influencia tiveron en épocas posteriores e seguen a ter hoxe en día.

Na materia de Latín se estudia en profundidade os aspectos esenciais da lingua e da cultura latinas, facendo fincapé ao mesmo tempo no papel que estas desempeñan en tanto que orixe e fundamento das linguas romances e da cultura occidental, o que coñecemos como herdanza clásica.

O estudo do latín como lingua flexiva proporciona mediante a comparación unha sólida base científica para o estudo e o perfeccionamento progresivo no manexo doutras linguas.

O idioma latino, logo de adquiridos uns mínimos coñecementos sobre os seus mecanismos morfosintácticos e o seu léxico, permite entender as linguas romances como resultado dunha evolución e atopar paralelismos entre elas que axuden no seu estudo.

O estudo da orixe e a evolución do latín ás linguas romances proporcionalle ao alumnado os instrumentos necesarios para comprender e analizar os procesos de cambios fonéticos, morfosintácticos e semánticos que deron lugar aos procedementos que rexen hoxe as súas linguas, e axuda a incrementar de xeito notable o seu léxico. A reflexión sobre o léxico coñecido, a adquisición de novas palabras e a comprensión

das estruturas da lingua latina interveñen de xeito notable no uso máis eficaz da lingua propia como instrumento de aprendizaxe, comunicación e interpretación da realidade.

O latín en 4º da ESO vai comezar cun método natural, deducindo as regras morfosintácticas a partires da lectura e da tradución. Esta materia ten regulado o seu estudo en tres cursos (cuarto de ESO, primeiro e segundo de bacharelato) nos que , con lixeiros matices, se repiten os bloques nos que está organizada; bloques que se refiren tanto a cuestións lingüísticas como a temas culturais, imprescindibles para o estudo da civilización romana e sen os cales non é posible apreciar a verdadeira dimensión do legado latino. O primeiro destes bloques, referente ao latín como orixe das linguas romances, é neste nivel haberá de comezarse coa análise das linguas do mundo, para seguir co estudo do indoeuropeo e as súas familias lingüísticas, a orixe, evolución, e etapas do latín e as linguas romances. Nos tres cursos si haberá que analizar o papel que desempeñou o latín na formación das linguas cooficiais da nosa Comunidade Autónoma, galego e castelán, mediante o estudo do mantemento de elementos lingüísticos e a análise dos procesos de evolución fonética, morfosintáctica e semántica; así como tamén o papel que o latín desempeñou nas demais linguas romances que se falan na actualidade en Europa e noutros países do mundo, facendo o mesmo tipo de estudo nelas.

O bloque que aborda os elementos básicos da lingua latina, dende os sistemas de escritura ata a orixe e evolución do abecedario latino e a súa pronuncia, está só deseñado tanto para cuarto de ESO coma para primeiro de Bacharelato.

Os dous seguintes bloques, que tratan aspectos netamente lingüísticos, están presentes no tres cursos, pero é aquí neste onde preténdese iniciar ao alumnado no concepto de flexión, nas estruturas oracionais latinas e os elementos que definen as súas construcións máis características, chegando ao nivel de complexidade axeitado en cada un dos cursos co propósito da comprensión e a interpretación dos textos.

O bloque dedicado ao estudo da civilización latina está presente tanto no cuarto curso de ESO coma no primeiro de bacharelato para iniciar ao alumnado no coñecemento dalgunhas das manifestacións artísticas máis relevantes e significativas da antigüidade romana (escultura, arquitectura e literatura).

Por último, o bloque dedicado ao estudo do léxico, presente nos tres cursos, haberá de prestar unha especial atención a etimoloxía e á composición e á derivación culta, mesmo iniciando neste curso a prefixos, lexemas e sufixos de orixe non só latina, senón tamén grega.

II- Contribución ao desenvolvemento das competencias clave

Comunicación lingüística (CCL)

Acceso a textos literarios traducidos como fonte de aprendizaxe e lecer.

Comprensión do compoñente lingüístico das linguas propias e das linguas estranxeiras.

Comprensión e expresión correcta de textos diversos que permiten unha mellor interacción social.

Contextualización do acto comunicativo nas súas diferentes modalidades.

Desenrolo de distintos rexistros lingüísticos e a súa correcta aplicación.

Desenrolo da capacidade crítica ante o mensaxe e o seu contido.

Facilidade para o aprendizaxe de linguas estranxeiras e a comunicación oral e escrita nelas.

Fomento da capacidade creativa lingüística.

Melloría na comprensión e na emisión de mensaxes orais e escritos.

Melloría na motivación do aprendizaxe a partir da mellora na comprensión e expresión lingüística.

Preparación para un mellor acceso a diferentes culturas e, polo de tanto, a unha mellor comprensión da diversidade cultural do mundo actual.

Preparación para un mellor acceso ó coñecemento mediante la lectura de textos orixinais.

Competencia matemática competencias básicas en ciencia e tecnoloxía (CMCCT)

Desenrolo da capacidade crítica e análise razoado de problemas e situacións.

Capacidade de aplicar o razoamento matemático e as súas ferramentas para describir e interpretar fenómenos, feitos e situacións en distintos contextos.

Desenrolo de destrezas para a emisión de xuízos razoables e argumentados fundados nos datos que se manexan.

Fomento de valores relacionados co rigor argumental, a veracidade e responsabilidade dos xuízos e as conclusións emitidas.

Desenrolo de aspectos de cuantificación de obxectos, relacións e situacións.

Análise de espazo e forma mediante a interpretación de patróns, elaboración e lectura de mapas, interpretación de obxectos, etc.

Interpretación de relacións temporais de obxectos e circunstancias.

Desenrolo do pensamento científico mediante a aplicación de métodos propios da disciplina.

Promoción da investigación científica e achegamento ós métodos que lle son propios.

Elaboración de xuízos críticos sobre o desenrolo científico e tecnolóxico ó longo da historia.

Fomento de destrezas no uso das tecnoloxías.

Capacidade de transmisión axeitada dos coñecementos mediante o uso correcto da linguaxe propia da materia.

Competencia dixital (CD)

Coñecemento e emprego das principais aplicacións informáticas relacionadas co acceso á información, a súa elaboración e emprego para a comunicación, así como a creación de contidos.

Fomento do traballo colaborativo.

Busca de información mediante motores de busca.

Análise e interpretación crítica da información obtida mediante as tecnoloxías dixitais.

Capacidade de transformación da información obtida de fontes dixitais e o seu almacenamento en formatos correctos.

Creación de contidos en distintos formatos (imaxe, texto, audio, etc.).

Acceso e contribución ó coñecemento de dominio (wiki).

Presentación de contidos en formatos dixitais e correcta elección da aplicación mais axeitada en función do contido e o receptor da mensaxe.

Aprender a aprender (CAA)

Motivación por aprender.

Organización e xestión do propio aprendizaxe.

Coñecemento e autonomía no propio proceso de aprendizaxe.

Xestión de tarefas: estratexias de planificación, elaboración, supervisión e resultados.

Capacidade de aprendizaxe en grupo.

Competencias sociais e cívicas (CSC)

Capacidade para interpretar situacións e fenómenos sociais.

Desenrolo de actitudes de respecto nas relacións sociais dende o coñecemento da súa diversidade histórica.

Análise de situacións para a resolución de conflitos.

Afianzamento de valores democráticos e de participación na sociedade.

Contribución á mellora das institucións dende o coñecemento da súa historia.

Conciencia de participación na sociedade actual dende o coñecemento da historia da organización do traballo e das relacións laborais.

Desenrolo de actitudes pola igualdade e a non discriminación entre homes e mulleres e entre diferentes grupos étnicos ou culturais, dende o estudo da súa evolución histórica.

Comprensión da realidade socioeconómica e de identidade cultural das sociedades actuais dende unha perspectiva histórica e cultural.

Aprendizaxe crítico de conceptos como cidadanía, Estado, democracia, xustiza e igualdade.

Respecto reflexivo e crítico ante as diferenzas existentes entre diferentes sistemas de valores.

Sentido de iniciativa e espírito emprendedor (CSIEE)

Capacidade para pensar de forma creativa.

Recoñecemento de actitudes emprendedoras en personaxes históricos.

Fortalezas e debilidades de diferentes feitos históricos estudados (xestión de recursos, funcionamento de grupos humanos, valores, etc.).

Capacidade de análise, planificación, organización e xestión de tarefas.

Comunicación e presentación de proxectos.

Capacidade de traballo individual e en grupo.

Capacidade de autoevaluación.

Desenrolo do criterio propio e autonomía na xestión da aprendizaxe para acadar os obxectivos planificados polo alumno.

Conciencia e expresións culturais (CCEC)

Coñecemento do legado cultural e artístico da Roma antiga.

Aprecio e valoración crítica das diferentes manifestacións culturais e artísticas.

Análise do legado cultural e artístico da Roma antiga como elemento fundamental da cultura europea.

Contribución á capacidade de comprensión e expresión artística do alumno.

Desenrolo do interese polas manifestacións culturais e artísticas.

Coñecemento de autores, obras, xéneros e estilos das diversas manifestacións artísticas romanas e o seu influxo nas manifestacións culturais e artísticas ó longo da historia ata a cultura e o arte contemporáneo.

Desenrolo de valores relativos á conservación do patrimonio e aprecio pola herdanza cultural e artística.

III- Concreción dos obxectivos

Sen dúbida o estudo do Latín permite concretar cada un dos obxectivos que a LOMCE establece para a educación secundaria obrigatoria, pois vaille facilitar ao alumnado o desenvolvemento das capacidades que lle permiten:

a) Asumir responsablemente os seus deberes, coñecer e exercer os seus dereitos no respecto ás demais persoas, practicar a tolerancia, a cooperación e a solidariedade entre as persoas e os grupos, exercitarse no diálogo, afianzando os dereitos humanos e a igualdade de trato e de oportunidades entre mulleres e homes, como valores comúns dunha sociedade plural, e prepararse para o exercicio da cidadanía democrática.

b) Desenvolver e consolidar hábitos de disciplina, estudo e traballo individual e en equipo, como condición necesaria para unha realización eficaz das tarefas da aprendizaxe e como medio de desenvolvemento persoal.

c) Valorar e respectar a diferenza de sexos e a igualdade de dereitos e oportunidades entre eles. Rexeitar a discriminación das persoas por razón de sexo ou por calquera outra condición ou circunstancia persoal ou social. Rexeitar os estereotipos que supoñan discriminación entre homes e mulleres, así como calquera manifestación de violencia contra a muller.

d) Fortalecer as súas capacidades afectivas en todos os ámbitos da personalidade e nas súas relacións coas demais persoas, así como rexeitar a violencia, os prexuízos de calquera tipo e os comportamentos sexistas, e resolver pacificamente os conflitos.

e) Desenvolver destrezas básicas na utilización das fontes de información, para adquirir novos coñecementos con sentido crítico. Adquirir unha preparación básica no campo das tecnoloxías, especialmente as da información e a comunicación.

f) Concibir o coñecemento científico como un saber integrado, que se estrutura en disciplinas, así como coñecer e aplicar os métodos para identificar os problemas en diversos campos do coñecemento e da experiencia.

g) Desenvolver o espírito emprendedor e a confianza en si mesmo, a participación, o sentido crítico, a iniciativa persoal e a capacidade para aprender a aprender, planificar, tomar decisións e asumir responsabilidades.

h) Comprender e expresar con corrección, oralmente e por escrito, na lingua galega e na lingua castelá, textos e mensaxes complexas, e iniciarse no coñecemento, na lectura e no estudo da literatura.

i) Comprender e expresarse nunha ou máis linguas estranxeiras de maneira apropiada.

l) Coñecer, valorar e respectar os aspectos básicos da cultura e da historia propias e das outras persoas, así como o patrimonio artístico e cultural. Coñecer mulleres e

homes que realizaran achegas importantes á cultura e á sociedade galega, ou a outras culturas do mundo.

m) Coñecer e aceptar o funcionamento do propio corpo e o das outras persoas, respectar as diferenzas, afianzar os hábitos de coidado e saúde corporais, e incorporar a educación física e a práctica do deporte para favorecer o desenvolvemento persoal e social. Coñecer e valorar a dimensión humana da sexualidade en toda a súa diversidade. Valorar criticamente os hábitos sociais relacionados coa saúde, o consumo, o coidado dos seres vivos e o medio ambiente, contribuíndo á súa conservación e á súa mellora.

n) Apreciar a creación artística e comprender a linguaxe das manifestacións artísticas, utilizando diversos medios de expresión e representación.

o) Coñecer e valorar os aspectos básicos do patrimonio lingüístico, cultural, histórico e artístico de Galicia, participar na súa conservación e na súa mellora, e respectar a diversidade lingüística e cultural como dereito dos pobos e das persoas, desenvolvendo actitudes de interese e respecto cara ao exercicio deste dereito.

p) Coñecer e valorar a importancia do uso do noso idioma como elemento fundamental para o mantemento da nosa identidade, e como medio de relación interpersonal e expresión de riqueza cultural nun contexto plurilingüe, que nos comunica con outras linguas, en especial coas pertencentes á comunidade lusófona.

IV- Estándares de aprendizaxe. Temporalización. Procedementos e instrumentos. Grao mínimo de consecución

Seguindo o deseño curricular establecido polo Decreto 86/2015 imos elaborar nesta Programación Didáctica unha estrutura do mesmo no que os estándares de aprendizaxe aparecen distribuídos en tres trimestres conforme a estruturación do curso escolar en tres avaliacións:

1º TRIMESTRE			
ESTÁNDAR DE APRENDIZAXE	BLOQUE	GRAO MÍNIMO DE CONSECUCCIÓN	PROCEDEMENTOS E INSTRUMENTOS DE AVALIACIÓN
LAB1.1.1. Sinala sobre un mapa o marco xeográfico no que se sitúa en distintos períodos a civilización romana, delimitando o seu ámbito de influencia e situando con precisión puntos xeográficos, cidades ou restos arqueolóxicos coñecidos pola súa relevancia histórica.	1. O latín, orixe das linguas romances	A lo menos o alumno será quen de indicar o 50% do que se lle pide en cada un dos estándares	Observación directa do traballo na aula Resolución de actividades propostas
LAB1.2.1. Define o indoeuropeo e reconece as linguas indoeuropeas e as súas familias, delimitando nun mapa a zona de orixe e as zonas de expansión.			
LAB1.3.1. Identifica as linguas que se falan actualmente en Europa, diferenciando pola súa orixe entre indoeuropeas e non indoeuropeas, clasifica as primeiras en familias lingüísticas e delimita nun mapa as zonas onde se utilizan.			
LAB1.4.1. Identifica as linguas que se falan en España, diferenciando pola súa orixe as romances e as non romances, e delimita nun mapa as zonas onde se utilizan.			
LAB2.1.1. Recoñece diferentes tipos de escritura e clasifícaos consonte a súa natureza e a súa función.	2. Sistema da lingua latina: elementos básicos	O alumnado deberá recoñecer e explicar o 30 % dos tipos de escritura e alfabetos estudados; e na lectura acadará o 85% de nivel de corrección	Exposición oral na aula Emprego das TiCs
LAB2.2.1. Explica a orixe do alfabeto de diferentes linguas partindo do abecedario latino, sinala as principais adaptacións que se producen en cada unha delas, reconece os tipos de alfabetos usados actualmente en Europa e relaciona cada un coas linguas que os empregan.			
LAB2.3.1. Le en voz alta textos latinos de certa extensión coa pronuncia correcta.			
LAB3.1.1. Descompón palabras nos seus formantes, sinalando e diferenciando lexemas e morfemas, e servíndose destes para identificar desinencias e explicar o concepto de flexión e paradigma.	3. Morfoloxía	Se precisará un 65% en cada un dos estándares	Observación directa do traballo na aula Resolución de actividades

1º TRIMESTRE			
ESTÁNDAR DE APRENDIZAXE	BLOQUE	GRAO MÍNIMO DE CONSECUCCIÓN	PROCEDEMENTOS E INSTRUMENTOS DE AVALIACIÓN
LAB3.2.1. Distingue palabras variables e invariables, explica os trazos que permiten identificalas e define criterios para clasificalas.			propostas Exposición oral na aula Realización de probas escritas
LAB3.3.1. Define o concepto de declinación e conxugación.			
LAB3.4.1. Enuncia correctamente substantivos, adxectivos e pronomes en latín, distíngueos a partir do seu enunciado e clasifícaos segundo a súa categoría e a súa declinación.			
LAB4.2.1. Enumera correctamente os nomes dos casos que existen na flexión nominal e pronominal latina, e explica as principais funcións que realizan dentro da oración.	4. Sintaxe	100%	Observación directa do traballo na aula Resolución de actividades propostas Exposición oral na aula Realización de probas escritas
LAB5.1.1. Distingue as etapas da historia de Roma e explica os seus trazos esenciais e as circunstancias que interveñen no paso de unhas a outras.	5. Roma: historia, cultura e civilización	45% de consecución	Exposición oral na aula Observación directa do traballo na aula Resolución de actividades propostas
LAB5.1.2. Sabe enmarcar determinados feitos históricos no período histórico correspondente.			
LAB5.1.3. Pode elaborar eixes cronolóxicos nos que se representan fitos históricos salientables, consultando diferentes fontes de información.		55% de consecución	Emprego das TiCs Realización de probas escritas
LAB5.1.4. Describe algúns dos principais fitos históricos da civilización latina, e explica a grandes liñas as circunstancias en que teñen lugar e as súas principais consecuencias.			
LAB5.2.1. Describe os trazos esenciais que caracterizan as sucesivas formas de organización do sistema político romano.			

1º TRIMESTRE			
ESTÁNDAR DE APRENDIZAXE	BLOQUE	GRAO MÍNIMO DE CONSECUCCIÓN	PROCEDEMENTOS E INSTRUMENTOS DE AVALIACIÓN
LAB5.2.2. Describe a organización da sociedade romana e explica as características das clases sociais e os papeis asignados a cada unha delas, en comparación cos actuais.			

2º TRIMESTRE			
ESTÁNDAR DE APRENDIZAXE	BLOQUE	GRAO MÍNIMO DE CONSECUCCIÓN	PROCEDEMENTOS E INSTRUMENTOS DE AVALIACIÓN
LAB1.5.1. Identifica e diferencia palabras patrimoniais, cultismos e semicultismos, en relación co termo de orixe.	1. O latín, orixe das linguas romances	65% de consecución	Exposición oral na aula Observación directa do traballo na aula Resolución de actividades propostas Emprego das TiCs Realización de probas escritas
LAB3.4.2. Declina palabras e sintagmas en concordancia, aplicando correctamente para cada palabra o paradigma de flexión correspondente.	3. Morfoloxía	80% de consecución	Exposición oral na aula Observación directa do

2º TRIMESTRE			
ESTÁNDAR DE APRENDIZAXE	BLOQUE	GRAO MÍNIMO DE CONSECUCCIÓN	PROCEDEMENTOS E INSTRUMENTOS DE AVALIACIÓN
LAB3.5.1. Identifica as conxugacións verbais latinas e clasifica os verbos segundo a súa conxugación a partir do seu enunciado.			traballo na aula Resolución de actividades propostas Emprego das TiCs Realización de probas escritas
LAB3.5.2. Coñece e identifica as formas que compoñen o enunciado dos verbos de paradigmas regulares e reconece a partir destas os modelos de conxugación.			
LAB3.6.1. Identifica correctamente as principais formas derivadas de cada tema verbal latino: en voz activa o modo indicativo, tanto do tema de presente como do tema de perfecto; en pasiva, o presente, o pretérito imperfecto, o futuro imperfecto e o pretérito perfecto de indicativo.			
LAB3.6.2. Cambia de voz as formas dos tempos verbais do presente, pretérito imperfecto, futuro imperfecto e pretérito perfecto de indicativo.			
LAB3.6.4. Traduce correctamente ao galego e ao castelán diferentes formas verbais latinas.			
LAB4.2.2. Traduce correctamente á súa lingua os casos latinos presentes nos textos e redacta en lingua latina pequenas frases, onde practica o seu uso.	4. Sintaxe	80% de consecución	Exposición oral na aula Observación directa do traballo na aula Resolución de actividades propostas Emprego das TiCs Realización de probas escritas
LAB4.3.1. Reconece nos textos as regras e a concordancia latina, e redacta en lingua latina pequenas frases, onde practica o seu uso.			
LAB5.3.1. Identifica e explica os papeis que desempeña dentro da familia cada un dos seus membros, e analiza a través deles os estereotipos culturais da época en comparación cos actuais.	5. Roma: historia, cultura e	80% de consecución	Exposición oral na aula Resolución de actividades propostas

2º TRIMESTRE			
ESTÁNDAR DE APRENDIZAXE	BLOQUE	GRAO MÍNIMO DE CONSECUCIÓN	PROCEDEMENTOS E INSTRUMENTOS DE AVALIACIÓN
	civilización		Realización de probas escritas
LAB6.2.1. Utiliza mecanismos de inferencia para comprender textos de forma global, relacionando estruturas latinas con outras equivalentes nas linguas que coñece.	6. Textos	50% de consecución	Exposición oral na aula Observación directa do traballo na aula Resolución de actividades propostas Emprego das TiCs Realización de probas escritas
LAB6.4.1. Realiza comentarios sobre determinados aspectos culturais presentes nos textos seleccionados, aplicando para iso os coñecementos adquiridos previamente nesta ou noutras materias.			
LAB6.4.2. Elabora mapas conceptuais e estruturais dos textos propostos, localizando o tema principal e distinguindo as súas partes.			
LAB7.1.1. Deduce o significado de termos latinos non estudados, partindo do contexto ou de palabras da lingua propia.	7. Léxico	55% de consecución	Exposición oral na aula Observación directa do traballo na aula Resolución de actividades propostas Realización de probas escritas
LAB7.1.2. Identifica e explica as palabras transparentes e de maior frecuencia.			
LAB7.2.1. Identifica e explica os principais prefixos e sufixos, analizando o seu mantemento na propia lingua.			

3º TRIMESTRE			
ESTÁNDAR DE APRENDIZAXE	BLOQUE	GRAO MÍNIMO DE CONSECUCIÓN	PROCEDEMENTOS E INSTRUMENTOS DE AVALIACIÓN
LAB1.6.1. Realiza evolucións de termos latinos ao galego e ao castelán aplicando as regras fonéticas de evolución.	1. O latín, orixe das linguas romances	65%	Exposición oral na aula Observación directa do traballo na aula Resolución de actividades propostas
LAB3.6.3. Identifica formas non persoais do verbo, como o infinitivo de presente activo e o participio de perfecto.	3. Morfoloxía	90%	Exposición oral na aula Observación directa do traballo na aula Resolución de actividades propostas Realización de probas escritas
LAB4.1.1. Analiza morfolóxica e sintacticamente frases e textos adaptados, identificando correctamente as categorías gramaticais presentes nas palabras con flexión e explicando as funcións na oración.	4. Sintaxe	85%	Exposición oral na aula Observación directa do traballo na aula Resolución de actividades propostas Emprego das TiCs Realización de probas escritas
LAB4.4.1. Compara e clasifica tipos de oracións simples, e identifica as súas características.			
LAB4.5.1. Compara e clasifica tipos de oracións compostas, e diferéncias das oracións simples.			
LAB4.6.1. Recoñece, dentro de frases e textos sinxelos, as construcións de infinitivo e participio máis transparentes, e analízalas e tradúceas correctamente.			
LAB5.4.1. Identifica os principais deuses, semideuses e heroes da mitoloxía grecolatina, sinala os trazos que os caracterizan e establece relacións entre os deuses máis importantes.	5. Roma: historia, cultura e civilización	70%	Exposición oral na aula Observación directa do traballo na aula Resolución de actividades
LAB5.5.1. Recoñece e ilustra con exemplos o mantemento do mítico e da			

3º TRIMESTRE			
ESTÁNDAR DE APRENDIZAXE	BLOQUE	GRAO MÍNIMO DE CONSECUCIÓN	PROCEDEMENTOS E INSTRUMENTOS DE AVALIACIÓN
<p>figura do heroe na nosa cultura, e sinala as semellanzas e as principais diferenzas que se observan entre ambos os tratamentos.</p> <p>LAB5.6.1. Distingue e describe o modo de vida en Roma no ámbito privado, analizando os tipos de vivenda, alimentación, vestimenta e coidado persoal e contrástaos cos da actualidade.</p> <p>LAB5.7.1. Describe as características dos tipos de espectáculos públicos celebrados no teatro, no circo e no anfiteatro, valora o seu mantemento no mundo actual e sitúa nun mapa os teatros, os circos e os anfiteatros conservados máis importantes.</p>			<p>propostas</p> <p>Emprego das TiCs</p> <p>Realización de probas escritas</p>
<p>LAB6.1.1. Utiliza adecuadamente a análise morfolóxica e sintáctica de frases de dificultade graduada e textos adaptados, para efectuar correctamente a súa tradución ou retroversión.</p> <p>LAB6.3.1. Utiliza correctamente os manuais e o dicionario, analizando a información que proporcionan, para traducir pequenos textos.</p> <p>LAB6.5.1. Redacta frases sinxelas ou pequenos textos en latín sobre un tema proposto.</p> <p>LAB6.6.1. Mantén un sinxelo diálogo en latín sobre a base dun tema previamente acordado.</p>	6. Textos	75%	<p>Exposición oral na aula</p> <p>Observación directa do traballo na aula</p> <p>Resolución de actividades propostas</p> <p>Emprego das TiCs</p> <p>Realización de probas escritas</p>
<p>LAB7.3.1. Identifica a etimoloxía de palabras de léxico común da lingua propia e explica a partir desta o seu significado.</p> <p>LAB7.4.1. Coñece o significado das principais locucións latinas de uso actual e sabe empregalas no seu contexto axeitado, cando se expresa na súa propia lingua.</p>	7. Léxico	60%	<p>Exposición oral na aula</p> <p>Observación directa do traballo na aula</p> <p>Resolución de actividades proposta</p> <p>Realización de probas escritas</p>

V- Concrecións metodolóxicas

Na materia Latín 4º ESO, como no resto de materias, a metodoloxía é un instrumento esencial para a consecución dos obxectivos marcados. É preciso, pois, considerar os seguintes principios metodolóxicos xenerais que faciliten unha aprendizaxe significativa e o desenvolvemento das competencias básicas do alumnado:

- alumno debe ser protagonista da súa aprendizaxe; polo tanto o profesor actuará de guía e mediador nese proceso, axudando a que o alumno relacione os novos coñecementos cos seus previos. Para iso, propoñeranse ao alumnado actividades de aprendizaxe que lle permitirán exercitar e desenvolver progresivamente as súas capacidades e habilidades.
- A aprendizaxe debe ser funcional; neste sentido, é necesario presentar os contidos de Latín 4º ESO nun contexto non illado, senón articulado e en relación clara coa realidade cotiá e cos contidos doutras materias. Un aspecto importante, pois, é a interdisciplinabilidade, de modo que os coñecementos adquiridos sexan funcionais. Desta forma, o Latín 4º ESO posibilitará ao alumnado unha maior competencia lingüística na súa propia lingua, permitíndolle un acceso máis sinxelo a outras linguas modernas e, ademais, axudarlle a unha mellor análise da realidade histórica, social, política, cultural e científica.
- As actividades serán individuais e de grupo, xa que é conveniente que o alumno realice non só actividades individuais, senón tamén actividades en grupo que favorezan o intercambio de información, o contraste de puntos de vista e as actitudes de cooperación entre todos, procurando construír procesos de aprendizaxe cooperativa nos que o alumno desenvolva a súa autonomía e a súa capacidade de colaboración con outros. Con este obxectivo, programaranse actividades consistentes en sinxelos proxectos de busca, selección, procesamento e intercambio da información utilizando as tecnoloxías apropiadas.

No Latín 4º ESO necesitamos adestrar de xeito sistemático os procedementos que conforman a materia. Se ben a finalidade da área é adquirir coñecementos esenciais que se inclúen no currículo básico e as estratexias do método científico, o alumnado deberá desenvolver actitudes conducentes á reflexión e análise sobre as grandes achegas da cultura clásica á nosa civilización. Para iso necesitamos certo grao de adestramento individual e traballo reflexivo de procedementos básicos da materia: a comprensión lectora, a expresión oral e escrita, a argumentación en público e a comunicación audiovisual.

Nalgúns aspectos da área, sobre todo naqueles que pretenden o uso sistemático de procesos de método científico, o traballo en grupo colaborador achega, ademais do adestramento de habilidades sociais básicas e enriquecemento persoal desde a diversidade, unha ferramenta perfecta para discutir e afondar en contidos dese aspecto.

Por outro lado, cada alumno parte dunhas potencialidades que definen as súas intelixencias predominantes; enriquecer as tarefas con actividades que se desenvolvan desde a teoría das intelixencias múltiples facilita que todos os alumnos poidan chegar a

comprender os contidos que pretendemos adquirir para o desenvolvemento dos obxectivos de aprendizaxe.

Na área do Latín 4º ESO é indispensable a vinculación a contextos reais, así como xerar posibilidades de aplicación dos contidos adquiridos. Para iso, as tarefas competenciais facilitan este aspecto, que se podería complementar con proxectos de aplicación dos contidos.

En termos xerais, é necesaria unha metodoloxía de traballo variada coa finalidade de que sexa adaptable ás peculiaridades do alumnado e responda á súa diversidade, utilizando procedementos e recursos múltiples que susciten o interese dos alumnos e se adapten aos seus distintos ritmos de aprendizaxe. Consideramos que, de forma xeral, o proceso de ensino-aprendizaxe ha de realizarse mediante tarefas de diferentes tipos:

- * Tarefas que conteñen actividades de introdución, motivación e coñecementos previos: Aquela que han de introducir o interese do alumno polo que respecta ao contido da unidade que se aborda. Son as que se realizan para poñer de relevo os coñecementos previos, coñecer as ideas, opinións, acertos ou erros dos alumnos sobre os contidos que se van desenvolver.
- * Tarefas que conteñen actividades de desenvolvemento: as que permiten coñecer os conceptos, os procedementos ou as novas actitudes.
- * Tarefas que conteñen actividades de síntese-resumo: Son aquelas que facilitan a relación entre os distintos contidos aprendidos e favorecen o enfoque globalizador.
- * Tarefas que conteñen actividades de consolidación, recuperación e ampliación: As que permiten contrastar as ideas novas coas previas dos alumnos, así como aplicar as aprendizaxes. Son, por unha banda, todas as que se programan para os alumnos que non alcanzaron os coñecementos traballados; e por outra, as que permiten afondar nos contidos a aqueles alumnos que realizaron correctamente as actividades de desenvolvemento.

VI- Materiais e recursos didácticos

Para esta materia neste curso que comeza sinalamos un libro de texto da Editorial Santillana, Latín 4º ESO, por ofrecer ademais un espazo web onde se atopará o libro dixital, actividades interactivas e a plataforma educativa de acceso en liña con tarefas, banco recursos, etc.

Pero ademais o departamento conta coa posibilidade da Aula virtual do centro e de diversas plataformas educativas (wikisaber, linkedln, tiching, entre outras) o que supón o manexo das ferramentas TICs.

Usaranse ademais recursos de Internet como:

<https://dicciomed.usal.es/>

<http://w.w.w.chironweb.org/wiki/index.php/portada>

<http://www.culturaclasica.com/>

<http://culturaclasica.net/>

http://recursos.cnice.mec.es/latingriego/Palladium/_comun/eshome.php

<https://demgol.units.it/index.do?&lang=sp&locale=es>

<http://clio.rediris.es/fichas/escritura/sistemas%20de%20escritura%20%28texto%29.htm>

http://www.clasicasusal.es/portal_recursos/index.php

<https://iessapostol.educarex.es/latin/latine.htm>

<http://www.luduslitterarius.net/>

https://es.wikipedia.org/wiki/Mitolog%C3%ADa_romana

<http://www.forumromanum.org/>

<http://www.roman-emperors.org/>

<http://www.traianvs.net/index.php>

<http://penelope.uchicago.edu/Thayer/E/Gazetteer/Maps/Periods/Roman/home.html>

VII- Criterios sobre avaliación, cualificación e promoción

Os criterios de avaliación que se establecen dentro do marco legislativo da LOMCE para a materia de Latín 4º ESO, quedan claramente especificados no DOGA do 29 de xuño, 2015, e son os seguintes:

BLOQUE	CRITERIO DE AVALIACIÓN
1. O latín, orixe das linguas romances	B1.1. Coñecer e localizar en mapas o marco xeográfico da lingua latina.
	B1.2. Identificar o indoeuropeo como a lingua nai da maioría das linguas faladas en Europa actualmente.
	B1.3. Agrupar as linguas indoeuropeas en familias lingüísticas e localizalas nun mapa.
	B1.4. Coñecer as orixes das linguas faladas en España, clasificalas e localizalas nun mapa.
	B1.5. Distinguir e identificar palabras patrimoniais, cultismos e semicultismos.
	B1.6. Coñecer e aplicar as regras fundamentais da evolución fonética do latín ao galego e ao castelán, partindo dos étimos latinos.
1. Sistema da lingua latina: elementos básicos	B2.1. Coñecer diferentes sistemas de escritura e distinguilos do alfabeto.
	B2.2. Coñecer a orixe do alfabeto nas linguas modernas e identificar os tipos de alfabeto empregados hoxe en día en Europa.
	B2.3. Coñecer e aplicar con corrección as normas básicas de pronuncia en latín.
2. Morfoloxía	B3.1. Identificar e distinguir os formantes das palabras.
	B3.2. Distinguir e clasificar tipos de palabras.
	B3.3. Comprender o concepto de declinación e conxugación.
	B3.4. Coñecer as declinacións, encadrar as palabras dentro da súa categoría declinación, enuncialas e declinalas correctamente.
	B3.5. Coñecer as conxugacións, encadrar os verbos dentro da súa conxugación,

BLOQUE	CRITERIO DE AVALIACIÓN
	enuncialos e conxugalos correctamente.
	B3.6. Recoñecer as formas dos tempos verbais formados a partir do tema de presente e perfecto, tanto en voz activa como en voz pasiva, así como as formas non persoais do verbo: infinitivo de presente activo e participio de perfecto.
3. Sintaxe	B4.1. Coñecer e analizar as funcións das palabras na oración.
	B4.2. Coñecer os nomes dos casos latinos e identificar as súas principais funcións na oración, e saber traducir os casos á lingua materna adecuadamente.
	B4.3. Recoñecer as regras de concordancia na lingua latina e a súa correspondencia no galego e no castelán.
	B4.4. Recoñecer e clasificar os tipos de oración simple.
	B4.5. Distinguir as oracións simples das compostas.
	B4.6. Identificar, distinguir e traducir correctamente as construcións de infinitivo e participio máis transparentes.
4. Roma: historia, cultura e civilización	B5.1. Coñecer os feitos históricos das etapas da historia de Roma, encadralos no seu período correspondente e realizar eixes cronolóxicos.
	B5.2. Coñecer os trazos fundamentais da organización política e social de Roma.
	B5.3. Coñecer a composición da familia e os papeis asignados aos seus membros.
	B5.4. Coñecer os principais deuses, semideuses e heroes da mitoloxía grecolatina.
	B5.5. Coñecer os deuses, mitos e heroes latinos, e establecer semellanzas e diferenzas entre os mitos e os heroes antigos e os actuais.

BLOQUE	CRITERIO DE AVALIACIÓN
	B5.6. Recoñecer os tipos de vivenda empregados en Roma, as características principais da alimentación romana, os elementos da indumentaria e as normas de hixiene persoal, peiteados e cosméticos.
	B5.7. Coñecer os espectáculos públicos realizados no teatro, no circo e no anfiteatro, e a súa relación co mundo actual.
5. Textos	B6.1. Aplicar coñecementos básicos de morfoloxía e sintaxe para iniciarse na interpretación, na tradución e na retroversión de frases de dificultade progresiva e textos adaptados.
	B6.2. Comparar as estruturas latinas coas das linguas propias.
	B6.3. Utilizar correctamente os manuais de gramática e o dicionario, recoñecendo e analizando toda a información que proporcionan.
	B6.4. Realizar a través dunha lectura comprensiva a análise e o comentario do contido e a estrutura de textos latinos traducidos.
	B6.5. Redactar en lingua latina pequenos textos de produción propia.
	B6.6. Realizar pequenos coloquios en latín con frases sinxelas e de dificultade progresiva.
6. Léxico	B7.1. Coñecer, identificar e traducir o léxico latino transparente e as palabras de maior frecuencia.
	B7.2. Distinguir e coñecer o significado dos principais prefixos e sufixos que interveñen na composición e na derivación culta.
	B7.3. Recoñecer os elementos léxicos latinos que permanecen nas linguas do alumnado.
	B7.4. Coñecer o significado das principais locucións latinas de uso actual e saber empregalas nun contexto axeitado.

Como pode claramente deducirse o apartado ao que hai que facer especial fincapé vai ser o da lingua e literaturas clásicas, si ben somos conscientes que este é o aspecto de maior dificultade para aqueles alumnos que presenten una dificultade no eido de acadar estes criterios para a promoción da materia, polo que se establecen como criterios mínimos de avaliación os que se reseñan no apartado seguinte.

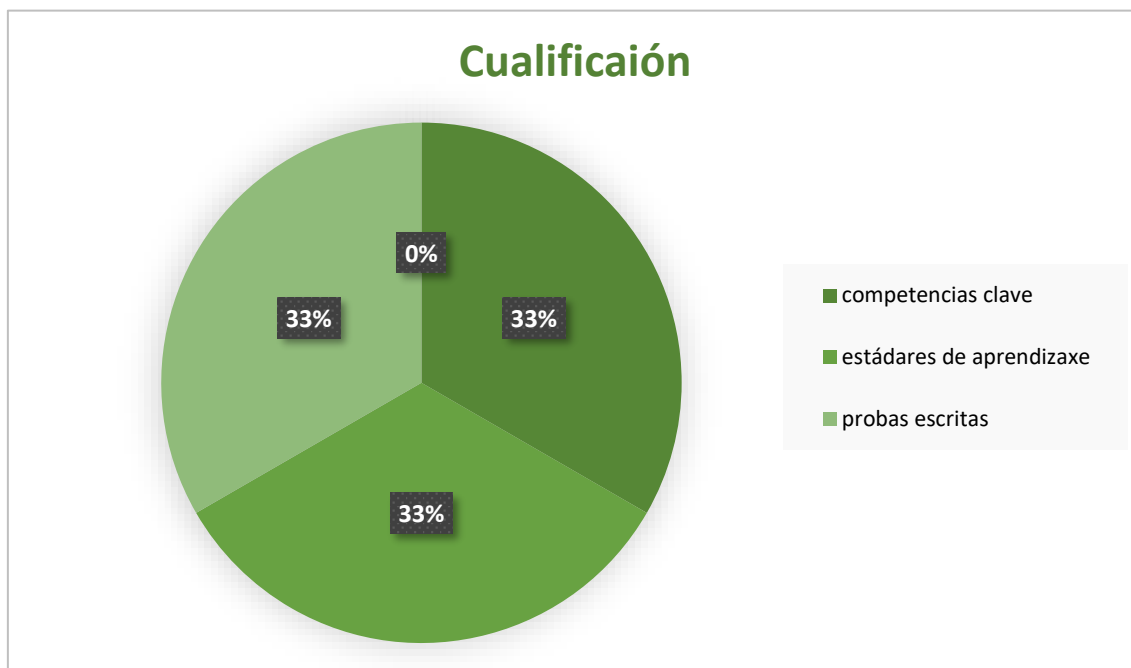
Criterios mínimos de promoción

1. Localizar nun mapa a orixe da lingua latina e a súa extensión a través do tempo.
2. Realizar a árbore xenealóxica das linguas indoeuropeas.
3. Expresar graficamente as linguas faladas en España (romances e non romances).
4. Distinguir palabras patrimoniais, cultismos e semicultismos.
5. Indicar as fases da historia da escritura.
6. Ler coa maior corrección posible textos en latín.
7. Poder realizar cambios nas palabras variables latinas segundo dun modelo dado.
8. Comprender frases sinxelas latinas segundo dun modelo dado.
9. Poder situar nun eixe cronolóxico as principais etapas da historia de Roma e os seus feitos máis salientables.
10. Indicar os trazos máis característicos da sociedade romana.
11. Recoñecer algunha das características dos máis destacados elementos da mitoloxía.
12. Recoñecer algúns elementos das principais construcións romanas.
13. Identificar tipos de espectáculos.
14. Elaborar frases sinxelas segundo dun modelo dado.
15. Coñecer algunhas das locucións latinas máis usuais.

Acadados estes criterios, o alumnos obterá, conforme establece o decreto, unha cualificación numérica, sen decimais, nunha escala de un a dez, que irá acompañada dos seguintes termos e nas correspondencias que a continuación se detaian:

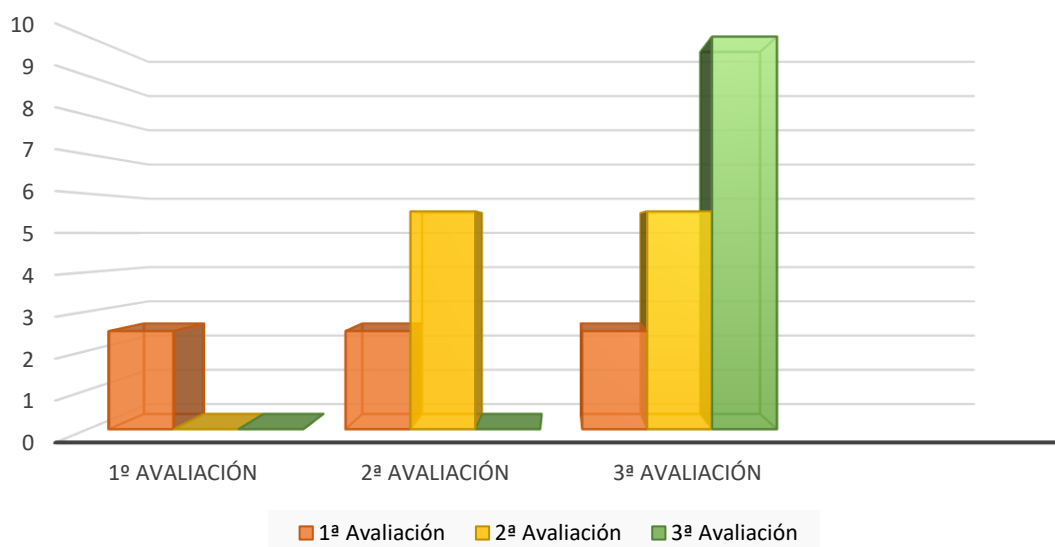
TERMO	CUALIFICACIÓN NUMÉRICA
Insuficiente (IN)	1, 2, 3 ou 4
Suficiente (Su)	5
Ben (B)	6
Notable (NT)	7 ou 8
Sobresaliente (SB)	9 ou 10

Esta cualificación vai ser a que se empregue en cada unha das avaliacións que temos establecidas neste centro: 1ª, 2ª e 3ª Avaliación e Final. Para cada unha de elas establece o aprobado no Suficiente (Su) 5, que ha de conseguir da suma do progreso nas competencias, nos estándares de aprendizaxe e na realización de probas escritas, na ponderación 30% da cualificación final, como representamos no seguinte diagrama:

A ponderación de cada unha das avaliacións vai ser continua e progresiva, pois a mellora no facer do alumno vaise ter en conta.

Ponderación Avaliacións

O alumnado acadará o aprobado, e polo tanto promoción na materia, cando a cualificación final que acade sexa igual ou superior a Suficiente (Su) 5.

VIII-Indicadores de logro para avaliar o proceso de ensino e a práctica docente

Relación de indicadores que imos manexar de resposta binaria (si/non)

1.	Programación da materia tendo en conta os estándares de aprendizaxe previstos nas leis educativas.
2.	Programación da materia tendo en conta o tempo dispoñible para o seu desenvolvemento.
3.	Selección e secuenciación de forma progresiva dos contidos da programación de aula tendo en conta as particularidades de cada un dos grupos de estudantes.
4.	Programación de actividades e estratexias en función dos estándares de aprendizaxe.
5.	Planificación das clases de modo flexible, preparando actividades e recursos axustados á programación de aula e ás necesidades e aos intereses do alumnado.
6.	Establecemento dos criterios, procedementos e os instrumentos de avaliación e autoavaliación que permiten facer o seguimento do progreso de aprendizaxe dos alumnos.
7.	Coordinación co profesorado doutros departamentos con materias con contidos afíns a esta materia.
8.	Entrega dun plan de traballo ao principio de cada unidade e formulación de situacións que introduzan a unidade.
9.	Relación das aprendizaxes a aplicacións reais ou a súa funcionalidade.
10.	Informe sobre os progresos conseguidos e as dificultades atopadas.
11.	Relación dos contidos e as actividades cos intereses do alumnado.
12.	Estimulación a participación activa dos estudantes.
13.	Promoción á reflexión dos temas tratados.
14.	Resumo das ideas fundamentais discutidas antes de pasar a unha nova unidade ou tema.
15.	Relación, na medida do posíbel, dos novos conceptos cos xa coñecidos.
16.	Aclaración de dúbidas e asesoramento continuo.
17.	Optimización do tempo dispoñible para o desenvolvemento de cada estándar de aprendizaxe.
18.	Utilización das TICs de todo tipo como metodoloxía de apoio.
19.	Promoción do traballo cooperativo mantendo unha comunicación fluída cos estudantes.
20.	Desenvolvemento dos contidos dunha forma ordenada e comprensible para o alumnado.

Relación de indicadores que imos manexar de resposta estendida

21.	Conclusións da información recadada de cada alumno sobre a utilidade da materia
22.	Indagación do grao de satisfacción do alumnado
23.	Aportacións da materia a nivel individual de cada alumno
24.	Autoreflexión sobre todos os aspectos, tanto do acadado como o do mellorable

IX- Materias pendentes: actividades de seguimento, recuperación e avaliación

Nesta materia deste segundo ciclo da ESO, Latín 4, é imposible que se dea a circunstancia de alumnos con materias pendentes, pois ao seren un curso final de etapa educativa os alumnos titulan, inda que non acaden o aprobado en tódalas materias, pero ao titular xa non poden levar materias pendentes. De non titular os alumnos haberán de repetir o curso completo.

X- Temas transversais

Tendo en conta os principios metodolóxicos que establece o Decreto da LOMCE (Artigo 11, Capítulo I, Título I) na materia de Latín 4º ESO se van traballar os seguintes elementos transversais:

ELEMENTOS TRANSVERSAIS	
Comprensión lectora	Dedicarase un tempo a lectura na práctica docente, de maneira sistemática sobre mitos da antigüidade clásica, promovendo o uso da información
Expresión oral e escrita	Vai inherentemente ligado este elemento a elaboración das actividades de aula dentro das tarefas a desenrolar
Uso das TICs	Emprego de aula virtual, bloges, páxina web, editor de imaxes e videos e mesmo redes sociais
Educación cívica e social	O Latín é a lingua na que se redactaron as primeiras leis que coas que se organiza a vida da democracia, dos órganos colexiados e do nacemento da defensa dos dereitos humanos. A prevención de conflitos baséase na aplicación da xustiza, coa creacións das leis que regulan a convivencia.
Educación na igualdade	No estudo do latín está moi presente a non discriminación: loita dos dereitos das distintas clases sociais máis desfavorecidas
Espírito emprendedor	Fomentarase a creatividade, a autonomía, a iniciativa, o traballo en equipo, a confianza nun mesmo e o sentido crítico
Educación e seguridade viaria	Que este xa era un aspecto importante na convivencia cidadá vexa no desenrolo do urbanismo romano coas súa linguaxe ideográfica

XI- Avaliación inicial: deseño e medidas a adoptar

A nosa avaliación inicial non pode ir soamente encamiñada a detección do nivel de contidos previos que poida ter o alumnado; pois, sen dúbida, este dependerá da formación xeral que teña cada un dos seus membros, e, simplemente, cun test de cinco ítem por cada un dos bloques de contidos do curriculum da materia é mais que suficiente para constatar o grao inicial do que partir. Debemos ter en conta dun xeito moi salientable que, en principio e de partida, ningún alumno conta con formación nesta materia de Latín (salvo aqueles que cursaron Cultura Clásica en 3º de ESO, na que se ven uns rudimentos moi someros esta lingua), pois é a primeira vez que se enfronta a ela no curso da súa formación regulada.

Mais interesante é o segundo aspecto ao que pensamos que ten que ir encamiñada tamén dita avaliación inicial: desmontar falsos coñecementos que se creen clásicos e demostrar que se sabe mais cultura clásica do que se consciente.

A consecuencia da detección dos coñecementos previos en cada bloque, vai conseguir achegar mais facilmente a consecución dos obxectivos, a asimilación dos contidos e ase mesmo vai permitir deseñar tarefas de mais amplo percorrido.

A avaliación inicial vai volcar uns resultados no referido dunha maneira moi directa as competencias clave, que se reforzarán, tanto dun xeito individualizado, para que cada alumno evolucione na medida do que ten que ser afianzado ou reforzado e mesmo ampliado en cada un deles; pero tamén poderá extraerse unha conclusión globalizada do grupo, que vai motivar que nas actividades colectivas sexa o aspecto ou aspectos das competencias clave que resulten sen aflorar os que se reforcen.

XII- Medidas de atención a diversidade

Neste apartado é imprescindible recadar toda a información previa que se poida obter de cada un dos alumnos, porque isto, xunto coa avaliación inicial, vains permitir descubrir que alumnado pode precisar de antemán un seguimento mais personalizado ou mesmo unha ubicación dentro da aula mais favorable a cada un deles. Tamén vains a axudar a diversificar as actividades de reforzo (nos seus diferentes grados: positivo ou intensificativo) e unha distribución diferente do tempo a empregar por parte do alumnado obxecto desta medidas de atención nos estándares de aprendizaxe e no modo e maneira de que leven a cabo tarefas con as actividades deseñadas para eles.

Farase unha revisión do material que aporte a editorial e se personalizará segundo da demanda do alumnado en cuestión. Para ilo solicitarase asesoramento por parte de equipo de orientación, por mor de adecuar as medidas a adoitar. En xeral pode adiantarse que no caso de necesidade dunha ACS, centrarase na redución da extensión dos estándares de aprendizaxe e nunha diminución do grado de consecución de todos aqueles nos que o alumno o precise.

LATÍN II

I- Introducción e contextualización

Dentro do marco do decreto 86/2015 que establece o currículo do bacharelato na Comunidade Autónoma de Galicia, no seu Título II, Capítulo II (artigos 29 e 30), se determina que o Latín é unha materia troncal do itinerario de Humanidades da modalidade de Bacharelato de Humanidades e ciencias sociais cunha carga lectiva de catro horas semanais.

O Consello de Europa e o Foro Intergobernamental Europeo entre outras institucións recoñecen a importancia das linguas como instrumento de comunicación e de interacción social, de conservación e transmisión de coñecemento, de participación cidadá na vida social, de investigación, creación, experimentación e descuberta. Ademais achegan ao xeito de vida e ás formas de pensamento doutros pobos e dos seus patrimonios culturais. Se recoñece así a importancia da competencia lingüística e da circulación de competencias entre as linguas para lograr un maior dominio da linguaxe, clave para a inclusión social e o éxito escolar.

A finalidade da educación plurilingüe é retirar barreiras artificiais entre as linguas; alumnado galego debe rematar a súa escolarización co nivel de usuario competente nas dúas linguas oficiais, galego e castelán, pero ademais estudia linguas estranxeiras. Co cal o estudo das linguas clásicas, o latín e o grego, a nivel fonético, morfosintáctico e léxico proporciona unha sólida base para o perfeccionamento no manexo doutras linguas. Desempeñan, pois, un papel relevante como soporte lingüístico da maioría das linguas e para a comprensión do léxico culto que forma gran parte da terminoloxía científica e técnica actual nas linguas que o alumnado coñece ou estuda; sen esquecer o enriquecemento cultural que lle proporciona o coñecemento dos aspectos que se inclúen na civilización clásica, berce da Europa actual, como son, entre outros, a mitoloxía, a relixión ou as súas creacións literarias e artísticas, que tanta influencia tiveron en épocas posteriores e seguen a ter hoxe en día.

Na materia de Latín se estudia en profundidade os aspectos esenciais da lingua e da cultura latinas, facendo fincapé ao mesmo tempo no papel que estas desempeñan en tanto que orixe e fundamento das linguas romances e da cultura occidental, o que coñecemos como herdanza clásica.

O estudo do latín como lingua flexiva proporciona mediante a comparación unha sólida base científica para o estudo e o perfeccionamento progresivo no manexo doutras linguas.

O idioma latino, logo de adquiridos uns mínimos coñecementos sobre os seus mecanismos morfosintácticos e o seu léxico, permite entender as linguas romances como resultado dunha evolución e atopar paralelismos entre elas que axuden no seu estudo.

O estudo da orixe e a evolución do latín ás linguas romances proporcionalle ao alumnado os instrumentos necesarios para comprender e analizar os procesos de cambios fonéticos, morfosintácticos e semánticos que deron lugar aos procedementos que rexen hoxe as súas linguas, e axuda a incrementar de xeito notable o seu léxico. A reflexión sobre o léxico coñecido, a adquisición de novas palabras e a comprensión das estruturas da lingua latina interveñen de xeito notable no uso máis eficaz da lingua propia como instrumento de aprendizaxe, comunicación e interpretación da realidade.

O latín se contempla que sexa estudado comezando cun método natural, deducindo as regras morfosintácticas a partires da lectura e da tradución. Esta materia ten regulado o seu estudo en tres cursos (cuarto de ESO, primeiro e segundo de bacharelato) nos que, con lixeiros matices, se repiten os bloques nos que está organizada; bloques que se refiren tanto a cuestións lingüísticas como a temas culturais, imprescindibles para o estudo da civilización romana e sen os cales non é posible apreciar a verdadeira dimensión do legado latino. O primeiro destes bloques, referente ao latín como orixe das linguas romances, é neste nivel haberá de comezarse coa análise das linguas do mundo, para seguir co estudo do indoeuropeo e as súas familias lingüísticas, a orixe, evolución, e etapas do latín e as linguas romances. Nos tres cursos si haberá que analizar o papel que desempeñou o latín na formación das linguas cooficiais da nosa Comunidade Autónoma, galego e castelán, mediante o estudo do mantemento de elementos lingüísticos e a análise dos procesos de evolución fonética, morfosintáctica e semántica; así como tamén o papel que o latín desempeñou nas demais linguas romances que se falan na actualidade en Europa e noutros países do mundo, facendo o mesmo tipo de estudo nelas.

O bloque que aborda os elementos básicos da lingua latina, dende os sistemas de escritura ata a orixe e evolución do abecedario latino e a súa pronuncia, está só deseñado tanto para cuarto de ESO coma para primeiro de Bacharelato.

Os dous seguintes bloques, que tratan aspectos netamente lingüísticos, están presentes no tres cursos, pero é aquí neste onde se afonda na descrición e explicación ao alumnado no sistema de flexión, nas estruturas oracionais latinas e os elementos que definen as súas construcións máis características, introducindo progresivamente niveis de maior complexidade; axeitándoos en cada un dos cursos que vai cursar no bacharelato, e sempre co propósito da comprensión e a interpretación dos textos.

Aínda que se ten pretendido que o alumnado xa estea iniciado tanto en 4º de ESO como en Latín I no coñecemento dalgunhas das manifestacións artísticas máis significativas da antigüidade romana (artes plásticas, especialmente escultura e arquitectura, e tamén nas literarias), é neste segundo curso do bacharelato onde se busca un estudo máis en profundidade das literarias, pois Latín II conta cun bloque específico para a literatura latina, xa que un mellor coñecemento da lingua lle permitirá ao alumnado entrar en contacto directo con algúns fragmentos das obras orixinais.

Por último, o bloque dedicado ao estudo do léxico, presente nos tres cursos, haberá de prestar unha especial atención a etimoloxía e á composición e á derivación culta, mesmo iniciando neste curso a prefixos, lexemas e sufixos de orixe non só latina, senón tamén grega.

II- Contribución ao desenvolvemento das competencias clave

Comunicación lingüística (CCL)

Acceso a textos literarios traducidos como fonte de aprendizaxe e lecer.

Comprensión do compoñente lingüístico das linguas propias e das linguas estranxeiras.

Comprensión e expresión correcta de textos diversos que permiten unha mellor interacción social.

Contextualización do acto comunicativo nas súas diferentes modalidades.

Desenrolo de distintos rexistros lingüísticos e a súa correcta aplicación.

Desenrolo da capacidade crítica ante o mensaxe e o seu contido.

Facilidade para o aprendizaxe de linguas estranxeiras e a comunicación oral e escrita nelas.

Fomento da capacidade creativa lingüística.

Melloría na comprensión e na emisión de mensaxes orais e escritos.

Melloría na motivación do aprendizaxe a partir da mellora na comprensión e expresión lingüística.

Preparación para un mellor acceso a diferentes culturas e, polo de tanto, a unha mellor comprensión da diversidade cultural do mundo actual.

Preparación para un mellor acceso ó coñecemento mediante la lectura de textos orixinais.

Competencia matemática competencias básicas en ciencia e tecnoloxía (CMCCT)

Desenrolo da capacidade crítica e análise razoado de problemas e situacións.

Capacidade de aplicar o razoamento matemático e as súas ferramentas para describir e interpretar fenómenos, feitos e situacións en distintos contextos.

Desenrolo de destrezas para a emisión de xuízos razoables e argumentados fundados nos datos que se manexan.

Fomento de valores relacionados co rigor argumental, a veracidade e responsabilidade dos xuízos e as conclusións emitidas.

Desenrolo de aspectos de cuantificación de obxectos, relacións e situacións.

Análise de espazo e forma mediante a interpretación de patróns, elaboración e lectura de mapas, interpretación de obxectos, etc.

Interpretación de relacións temporais de obxectos e circunstancias.

Desenrolo do pensamento científico mediante a aplicación de métodos propios da disciplina.

Promoción da investigación científica e achegamento ós métodos que lle son propios.

Elaboración de xuízos críticos sobre o desenvolto científico e tecnolóxico ó longo da historia.

Fomento de destrezas no uso das tecnoloxías.

Capacidade de transmisión axeitada dos coñecementos mediante o uso correcto da linguaxe propia da materia.

Competencia dixital (CD)

Coñecemento e emprego das principais aplicacións informáticas relacionadas co acceso á información, a súa elaboración e emprego para a comunicación, así como a creación de contidos.

Fomento do traballo colaborativo.

Busca de información mediante motores de busca.

Análise e interpretación crítica da información obtida mediante as tecnoloxías dixitais.

Capacidade de transformación da información obtida de fontes dixitais e o seu almacenamento en formatos correctos.

Creación de contidos en distintos formatos (imaxe, texto, audio, etc.).

Acceso e contribución ó coñecemento de dominio (wiki).

Presentación de contidos en formatos dixitais e correcta elección da aplicación máis axeitada en función do contido e o receptor da mensaxe.

Aprender a aprender (CAA)

Motivación por aprender.

Organización e xestión do propio aprendizaxe.

Coñecemento e autonomía no propio proceso de aprendizaxe.

Xestión de tarefas: estratexias de planificación, elaboración, supervisión e resultados.

Capacidade de aprendizaxe en grupo.

Competencias sociais e cívicas (CSC)

Capacidade para interpretar situacións e fenómenos sociais.

Desenrolo de actitudes de respecto nas relacións sociais dende o coñecemento da súa diversidade histórica.

Análise de situacións para a resolución de conflitos.

Afianzamento de valores democráticos e de participación na sociedade.

Contribución á mellora das institucións dende o coñecemento da súa historia.

Conciencia de participación na sociedade actual dende o coñecemento da historia da organización do traballo e das relacións laborais.

Desenrolo de actitudes pola igualdade e a non discriminación entre homes e mulleres e entre diferentes grupos étnicos ou culturais, dende o estudo da súa evolución histórica.

Comprensión da realidade socioeconómica e de identidade cultural das sociedades actuais dende unha perspectiva histórica e cultural.

Aprendizaxe crítico de conceptos como cidadanía, Estado, democracia, xustiza e igualdade.

Respecto reflexivo e crítico ante as diferenzas existentes entre diferentes sistemas de valores.

Sentido de iniciativa e espírito emprendedor (CSIEE)

Capacidade para pensar de forma creativa.

Recoñecemento de actitudes emprendedoras en personaxes históricos.

Fortalezas e debilidades de diferentes feitos históricos estudados (xestión de recursos, funcionamento de grupos humanos, valores, etc.).

Capacidade de análise, planificación, organización e xestión de tarefas.

Comunicación e presentación de proxectos.

Capacidade de traballo individual e en grupo.

Capacidade de autoevaluación.

Desenrolo do criterio propio e autonomía na xestión da aprendizaxe para acadar os obxectivos planificados polo alumno.

Conciencia e expresións culturais (CCEC)

Coñecemento do legado cultural e artístico da Roma antiga.

Aprecio e valoración crítica das diferentes manifestacións culturais e artísticas.

Análise do legado cultural e artístico da Roma antiga como elemento fundamental da cultura europea.

Contribución á capacidade de comprensión e expresión artística do alumno.

Desenrolo do interese polas manifestacións culturais e artísticas.

Coñecemento de autores, obras, xéneros e estilos das diversas manifestacións artísticas romanas e o seu influxo nas manifestacións culturais e artísticas ó longo da historia ata a cultura e o arte contemporáneo.

Desenrolo de valores relativos á conservación do patrimonio e aprecio pola herdanza cultural e artística.

III- Concreción dos obxectivos

Dentro dos obxectivos que establece a LOMCE para o Bacharelato:

- a) Exercer a cidadanía democrática, desde unha perspectiva global, e adquirir unha conciencia cívica responsable, inspirada polos valores da Constitución española e do Estatuto de autonomía de Galicia, así como polos dereitos humanos, que fomente a corresponsabilidade na construción dunha sociedade xusta e equitativa e favoreza a sustentabilidade.
- b) Consolidar unha madurez persoal e social que lle permita actuar de forma responsable e autónoma e desenvolver o seu espírito crítico. Ser quen de prever e resolver pacificamente os conflitos persoais, familiares e sociais.
- c) Fomentar a igualdade efectiva de dereitos e oportunidades entre homes e mulleres, analizar e valorar criticamente as desigualdades e discriminacións existentes e, en particular, a violencia contra a muller, e impulsar a igualdade real e a non discriminación das persoas por calquera condición ou circunstancia persoal ou social, con atención especial ás persoas con discapacidade.
- d) Afianzar os hábitos de lectura, estudo e disciplina, como condicións necesarias para o eficaz aproveitamento da aprendizaxe e como medio de desenvolvemento persoal.
- e) Dominar, tanto na súa expresión oral como na escrita, a lingua galega e a lingua castelá.
- f) Expresarse con fluidez e corrección nunha ou máis linguas estranxeiras.
- g) Utilizar con solvencia e responsabilidade as tecnoloxías da información e da comunicación.
- h) Coñecer e valorar criticamente as realidades do mundo contemporáneo, os seus antecedentes históricos e os principais factores da súa evolución. Participar de xeito solidario no desenvolvemento e na mellora do seu contorno social.
- i) Acceder aos coñecementos científicos e tecnolóxicos fundamentais, e dominar as habilidades básicas propias da modalidade elixida.
- l) Comprender os elementos e os procedementos fundamentais da investigación e dos métodos científicos. Coñecer e valorar de forma crítica a contribución da ciencia e da tecnoloxía ao cambio das condicións de vida, así como afianzar a sensibilidade e o respecto cara ao medio ambiente e a ordenación sustentable do territorio, con especial referencia ao territorio galego.
- m) Afianzar o espírito emprendedor con actitudes de creatividade, flexibilidade, iniciativa, traballo en equipo, confianza nun mesmo e sentido crítico.
- n) Desenvolver a sensibilidade artística e literaria, así como o criterio estético, como fontes de formación e enriquecemento cultural.
- o) Utilizar a educación física e o deporte para favorecer o desenvolvemento persoal e social, e impulsar condutas e hábitos saudables.

- p) Afianzar actitudes de respecto e prevención no ámbito da seguridade viaria.
- q) Valorar, respectar e afianzar o patrimonio material e inmaterial de Galicia, e contribuír á súa conservación e mellora no contexto dun mundo globalizado.

A materia de Latín contribúe fundamentalmente:

- Pola formación dos alumnos no coñecemento das bases lingüísticas, históricas e culturais de la civilización occidental. Xunto co Grego, cuxa cultura Roma asimilou e transmitiu a toda Europa, o Latín constitúe un apoio insubstituíble ó aprendizaxe de tódalas linguas faladas en España (a excepción do eusquera) e moi especialmente ó galego.

- Por introduciren ó alumnado no coñecemento da lingua e a cultura latina, facendo fincapé ó mesmo tempo no papel que estas desempeñan en tanto que orixe e fundamento das linguas romances e da cultura occidental.

IV- Estándares de aprendizaxe. Temporalización. Procedementos e instrumentos. Grao mínimo de consecución

En primeiro lugar imos precisar que tendo en conta que as avaliacións que temos fixadas neste centro son dúas máis a final, un total de tres; e tendo en conta, así mesmo, que no curriculum da materia que fixa a LOMCE os contidos veñen organizados en 7 bloques, pero que os dous últimos teñen que ser traballados durante máis da metade do curso estableceremos a súa temporalización como segue:

1º TRIMESTRE			
ESTÁNDAR DE APRENDIZAXE	BLOQUE	GRAO MÍNIMO DE CONSECUCIÓN	PROCEDEMENTOS E INSTRUMENTOS DE AVALIACIÓN
<ul style="list-style-type: none"> ▪ LA2B1.1.1. Recoñece e distingue a partir do étimo latino termos patrimoniais, semicultismos e cultismos, e explica as evolucións que se producen nun e noutro caso. ▪ LA2B1.2.1. Realiza evolucións de termos latinos ao galego e ao castelán, aplicando as regras fonéticas de evolución, e recoñece palabras da súa lingua que sufriron procesos de evolución semántica, valorando a relación co significado orixinal do étimo latino. 	1. O latín, orixe das linguas romances	A lo menos distingue o 50% de patrimoniais, cultismos e semicultismos e realiza o 25% das evolucións fonéticas	Exposición oral na aula Observación directa do traballo na aula Resolución de actividades propostas Realización de probas escritas
<ul style="list-style-type: none"> ▪ LA2B2.1.1. Nomea e describe as categorías, e sinala os trazos que as distinguen. ▪ LA2B2.2.1. Identifica e distingue en palabras propostas os seus formantes, diferenciando lexemas e morfemas, e procurando exemplos noutros termos nos que estean presentes. ▪ LA2B2.3.1. Analiza morfoloxicamente palabras presentes nun texto latino, identifica correctamente os seus formantes e sinala o seu enunciado. ▪ LA2B2.4.1. Identifica con seguridade e axudándose do dicionario calquera tipo de formas nominais e pronominais, declínaas e sinala o seu equivalente en galego e en castelán. ▪ LA2B2.4.2. Aplica os seus coñecementos da morfoloxía nominal e pronominal latina para realizar traducións e retroversións, axudándose do dicionario. ▪ LA2B2.5.1. Identifica con seguridade e axudándose co dicionario calquera tipo de formas verbais, conxúgaas e sinala o seu equivalente en galego 	2. Morfoloxía	O 85% de cada un dos estándares deste bloque	Exposición oral na aula Observación directa do traballo na aula Resolución de actividades propostas Realización de probas escritas

1º TRIMESTRE			
ESTÁNDAR DE APRENDIZAXE	BLOQUE	GRAO MÍNIMO DE CONSECUCIÓN	PROCEDEMENTOS E INSTRUMENTOS DE AVALIACIÓN
e en castelán			
<ul style="list-style-type: none"> LA2B2.5.2. Aplica os seus coñecementos da morfoloxía verbal latina para realizar traducións e retroversións, axudándose do dicionario. 			
<ul style="list-style-type: none"> LA2B4.1.1. Nomea os aspectos máis salientables referentes á transmisión dos textos clásicos ao longo do tempo. 	4. Literatura latina	Nomea o 70% dos aspectos da transmisión, describe o 90% das características dos xéneros e sitúa o 60% nos eixes cronolóxicos	
<ul style="list-style-type: none"> LA2B4.2.1. Describe as características esenciais dos xéneros literarios latinos, e identifica e sinala a súa presenza en textos propostos. 			
<ul style="list-style-type: none"> LA2B4.3.1. Realiza eixes cronolóxicos e sitúa neles autores, obras e outros aspectos relacionados coa literatura latina. 			

2º TRIMESTRE			
ESTÁNDAR DE APRENDIZAXE	BLOQUE	GRAO MÍNIMO DE CONSECUCIÓN	PROCEDEMENTOS E INSTRUMENTOS DE AVALIACIÓN
<ul style="list-style-type: none"> LA2B1.2.2. Explica o proceso de evolución de termos latinos ás linguas romances, sinalando cambios fonéticos comúns a distintas linguas dunha mesma familia, e ilustralo con exemplos. 	1. O latín, orixe das linguas romances	70% de acerto na explicación do proceso de evolución dos termos	Exposición oral na aula Observación directa do traballo na aula Resolución de actividades propostas
<ul style="list-style-type: none"> LA2B3.1.1. Utiliza axeitadamente a análise da sintaxe nominal e 	3. Sintaxe	75% de acerto na	Exposición oral na aula

2º TRIMESTRE			
ESTÁNDAR DE APRENDIZAXE	BLOQUE	GRAO MÍNIMO DE CONSECUCIÓN	PROCEDEMENTOS E INSTRUMENTOS DE AVALIACIÓN
<p>pronominal dun texto para efectuar correctamente a súa tradución.</p> <ul style="list-style-type: none"> LA2B3.2.1. Recoñece, distingue e clasifica os tipos de oracións e as construcións sintácticas latinas, e relaciónaas con construcións análogas existentes noutras linguas que coñeza. 		<p>análise e na clasificación de oracións</p>	<p>Observación directa do traballo na aula Resolución de actividades propostas Realización de probas escritas</p>
<ul style="list-style-type: none"> LA2B4.3.2. Nomea autores representativos da literatura latina, encádraos no seu contexto cultural, e cita e explica as súas obras máis coñecidas. LA2B4.4.1. Realiza comentarios de textos latinos e sitúaos no tempo, explicando a súa estrutura, se a extensión da pasaxe o permite, e as súas características esenciais, e identifica o xénero ao que pertencen. LA2B4.5.1. Analiza o diferente uso que se fixo dos textos latinos, explorando o mantemento dos xéneros e os temas da literatura latina mediante exemplos da literatura contemporánea. 	4. Literatura latina	<p>Acadando o 55% de éxito na identificación de autores, épocas, xéneros e textos.</p>	<p>Exposición oral na aula Resolución de actividades propostas Realización de probas escritas</p>
<ul style="list-style-type: none"> LA2B6.1.1. Identifica e explica termos do léxico literario, científico e filosófico, e tradúceos correctamente ao galego e ao castelán. LA2B6.2.1. Deduce o significado de palabras e expresións latinas non estudadas a partir do contexto, ou de palabras ou expresións da súa lingua ou doutras linguas que coñeza. LA2B6.2.2. Identifica a etimoloxía e coñece o significado de palabras de léxico común e especializado do galego e do castelán. LA2B6.3.1. Comprende, explica e emprega na lingua propia e no 	6. Léxico	<p>65% de termos correctos e 75 % de expresión empregadas correctamente.</p>	<p>Exposición oral na aula Observación directa do traballo na aula Resolución de actividades propostas Realización de probas escritas</p>

2º TRIMESTRE			
ESTÁNDAR DE APRENDIZAXE	BLOQUE	GRAO MÍNIMO DE CONSECUCIÓN	PROCEDEMENTOS E INSTRUMENTOS DE AVALIACIÓN
contexto axeitado locucións e expresións latinas que se mantiveron na linguaxe literaria, xurídica, filosófica, técnica, relixiosa, médica e científica.			

3º TRIMESTRE			
ESTÁNDAR DE APRENDIZAXE	BLOQUE	GRAO MÍNIMO DE CONSECUCIÓN	PROCEDEMENTOS E INSTRUMENTOS DE AVALIACIÓN
<ul style="list-style-type: none"> ▪ LA2B3.3.1. Identifica na análise de frases e textos de dificultade graduada elementos sintácticos propios da lingua latina, e relaciónaos para traducilos cos seus equivalentes en galego e en castelán. 	3. Sintaxe	80% de coordinación e subordinación identificada correctamente	Exposición oral na aula Observación directa do traballo na aula Resolución de actividades propostas Realización de probas escritas
<ul style="list-style-type: none"> ▪ LA2B3.4.1. Define e comprende os conceptos de oración composta, coordinación e subordinación, sinala exemplos nos textos e reconece os tipos de oracións compostas, tanto coordinadas como subordinadas, así como os nexos que as caracterizan. 			
<ul style="list-style-type: none"> ▪ LA2B3.5.1. Identifica formas non persoais do verbo en frases e textos, tradúceas correctamente e explica as súas funcións. 			
<ul style="list-style-type: none"> ▪ LA2B4.5.2. Reconece a través de motivos, temas ou personaxes a influencia da tradición grecolatina en textos de autores/as contemporáneos/as, e sèrvese deles para comprender e explicar o mantemento dos xéneros e dos temas procedentes da cultura grecolatina, describindo os seus aspectos esenciais 	4. Literatura latina	45% de éxito no recoñecemento da influencia da tradición grecolatina	Exposición oral na aula Resolución de actividades propostas Realización de probas

3º TRIMESTRE			
ESTÁNDAR DE APRENDIZAXE	BLOQUE	GRAO MÍNIMO DE CONSECUCIÓN	PROCEDEMENTOS E INSTRUMENTOS DE AVALIACIÓN
e os tratamentos que reciben.			escritas
<ul style="list-style-type: none"> ▪ LA2B5.1.1. Utiliza adecuadamente a análise morfolóxica e sintáctica de textos latinos para efectuar correctamente a súa tradución. ▪ LA2B5.2.1. Utiliza con seguridade e autonomía o dicionario, analizando e valorando correctamente a información gramatical que proporciona, e identifica en cada caso o termo máis acaído na lingua propia, en función do contexto e do estilo empregado polo autor, para unha correcta tradución do texto. ▪ LA2B5.3.1. Aplica os coñecementos adquiridos para realizar comentarios lingüísticos, históricos e literarios de textos. ▪ LA2B5.4.1. Identifica o contexto social, cultural e histórico dos textos propostos partindo de referencias tomadas dos propios textos e asociándoas con coñecementos adquiridos previamente. ▪ LA2B5.5.1. Recoñece e explica a partir de elementos formais o xénero e o propósito do texto. 	5. Textos	85% de adecuación na análise dos textos	Exposición oral na aula Observación directa do traballo na aula Resolución de actividades propostas Realización de probas escritas
<ul style="list-style-type: none"> ▪ LA2B6.4.1. Recoñece e explica o significado dos helenismos e dos latinismos máis frecuentes utilizados no léxico das linguas faladas en España, e explica o seu significado a partir do termo de orixe. 	6. Léxico	85% na adecuación do uso dos helenismos e latinismos	Exposición oral na aula Resolución de actividades propostas

V- Concrecións metodolóxicas

Na materia Latín II, como no resto de materias, a metodoloxía é un instrumento esencial para a consecución dos obxectivos marcados. É preciso, pois, considerar os seguintes principios metodolóxicos xenerais que faciliten unha aprendizaxe significativa tanto por o alumno mesmo como promovendo o traballo en equipo, aplicando métodos de investigación apropiados:

- O alumno debe ser protagonista da súa aprendizaxe; polo tanto o profesor actuará de guía e mediador nese proceso, axudando a que o alumno relacione os novos coñecementos cos seus previos. Para iso, propoñeranse ao alumnado actividades de aprendizaxe que lle permitirán exercitar e desenvolver progresivamente as súas capacidades e habilidades.
- A aprendizaxe debe ser funcional; neste sentido, é necesario presentar os contidos de Latín II nun contexto non illado, senón articulado e en relación clara coa realidade cotiá e cos contidos doutras materias. Un aspecto importante, pois, é a interdisciplinabilidade, de modo que os coñecementos adquiridos sexan funcionais. Desta forma, o Latín II posibilitará ao alumnado unha maior competencia lingüística na súa propia lingua, permitíndolle un acceso máis sinxelo a outras linguas modernas e, ademais, axudaralle a unha mellor análise da realidade histórica, social, política, cultural e científica.
- As actividades serán individuais e de grupo, xa que é conveniente que o alumno realice non só actividades individuais, senón tamén actividades en grupo que favorezan o intercambio de información, o contraste de puntos de vista e as actitudes de cooperación entre todos, procurando construír procesos de aprendizaxe cooperativa nos que o alumno desenvolva a súa autonomía e a súa capacidade de colaboración con outros. A análise e tradución dos textos é unha das actividades nas que mellor se pode por en práctica este intercambio de, non só información, senón e sobre todo de dedución lóxica, trala aplicación dos coñecementos adquiridos. A tradución ademais sempre propicia a busca, selección, procesamento e intercambio da información utilizando as tecnoloxías apropiadas.

No Latín II o alumnado deberá desenvolver actitudes conducentes á reflexión e análise sobre as grandes achegas da cultura clásica á nosa civilización. Para iso necesitamos certo grao de adestramento individual e traballo reflexivo de procedementos básicos da materia: a comprensión lectora, a expresión oral e escrita, a argumentación en público e a comunicación audiovisual, que sempre fará máis atractivo o traballo.

Nalgúns aspectos da área, sobre todo naqueles que pretenden o uso sistemático de procesos de método científico, o traballo en grupo colaborador achega, ademais do adestramento de habilidades sociais básicas e enriquecemento persoal desde a diversidade, unha ferramenta perfecta para discutir e afondar en contidos dese aspecto.

En termos xerais, é necesaria unha metodoloxía de traballo variada coa finalidade de que sexa adaptable ás peculiaridades do alumnado e responda á súa diversidade, utilizando procedementos e recursos múltiples que susciten o interese dos alumnos e se adapten aos seus distintos ritmos de aprendizaxe. Consideramos que, de

forma xeral, o proceso de ensino-aprendizaxe ha de realizarse mediante tarefas de diferentes tipos:

- * Tarefas que conteñen actividades de introdución, motivación e coñecementos previos: Aquela que han de introducir o interese do alumno polo que respecta ao contido da unidade que se aborda. Son as que se realizan para poñer de relevo os coñecementos previos, coñecer as ideas, opinións, acertos ou erros dos alumnos sobre os contidos que se van desenvolver.

- * Tarefas que conteñen actividades de desenvolvemento: as que permiten coñecer os conceptos, os procedementos ou as novas actitudes.

- * Tarefas que conteñen actividades de síntese-resumo: Son aquelas que facilitan a relación entre os distintos contidos aprendidos e favorecen o enfoque globalizador.

- * Tarefas que conteñen actividades de consolidación, recuperación e ampliación: As que permiten contrastar as ideas novas coas previas dos alumnos, así como aplicar as aprendizaxes. Son, por unha banda, todas as que se programan para os alumnos que non alcanzaron os coñecementos traballados; e por outra, as que permiten afondar nos contidos a aqueles alumnos que realizaron correctamente as actividades de desenvolvemento.

VI- Materiais e recursos didácticos

Para esta materia neste curso que comeza seguimosco libro de texto da Editorial Santillana, Latín 1º Bachillerato, por ofrecer ademais un espazo web onde se atopará o libro dixital, actividades interactivas e a plataforma educativa de acceso en liña con tarefas, banco recursos, etc.

Neste nivel estamos a espera das indicacións concretas a seguir, que parece que van ser ditadas pola Comisión interuniversitaria de Galicia, encamiñadas sobre todo a la realización da avaliación final de Bacharelato, e que parece que vai determinar a forma de acceso ao sistema universitario tanto galego como español e mesmo europeo

Pero ademais o departamento conta coa posibilidade da Aula virtual do centro e plataformas educativas (wikisaber, linkedIn, tiching, entre outras) o que supón o manexo das ferramentas TICs.

Usaranse ademais recursos de Internet como:

<https://dicciomed.usal.es/>

<http://w.w.w.chironweb.org/wiki/index.php/portada>

<http://www.culturaclasica.com/>

<http://culturaclasica.net/>

http://recursos.cnice.mec.es/latingriego/Palladium/_comun/eshome.php

<https://demgol.units.it/index.do?&lang=sp&locale=es>

<http://clio.rediris.es/fichas/escritura/sistemas%20de%20escritura%20%28texto%29.htm>

http://www.clasicasusal.es/portal_recursos/index.php

<https://iessapostol.educarex.es/latin/latine.htm>

<http://www.luduslitterarius.net/>

https://es.wikipedia.org/wiki/Mitolog%C3%ADa_romana

<http://www.forumromanum.org/>

<http://www.roman-emperors.org/>

<http://www.traianvs.net/index.php>

<http://penelope.uchicago.edu/Thayer/E/Gazetteer/Maps/Periods/Roman/home.html>

VII- Criterios sobre avaliación, cualificación e promoción

Os criterios de avaliación que se establecen dentro do marco legislativo da LOMCE para a materia de Latín II, quedan claramente especificados no DOGA do 29 de xuño, 2015, e son os seguintes:

BLOQUE	CRITERIO DE AVALIACIÓN
1. O latín, orixe das linguas romances	B1.1. Distinguir e identificar palabras patrimoniais, cultismos e semicultismos.
	B1.2. Coñecer e aplicar as regras da evolución fonética e recoñecer os procesos de evolución semántica do latín ao galego e ao castelán, partindo dos étimos latinos.
2. Morfoloxía	B2.1. Coñecer as categorías gramaticais.
	B2.2. Coñecer, identificar e distinguir os formantes das palabras.
	B2.3. Realizar a análise morfolóxica das palabras dun texto latino e enuncialas.
	B2.4. Identificar, declinar e traducir todas as formas nominais e pronominais.
	B2.5. Identificar, conxugar, traducir e efectuar a retroversión de todas as formas verbais.
3. Sintaxe	B3.1. Coñecer e aplicar os coñecementos da sintaxe nominal e pronominal para a tradución de textos latinos.
	B3.2. Recoñecer e clasificar as oracións e as construcións sintácticas latinas.
	B3.3. Relacionar e aplicar coñecementos sobre elementos e construcións sintácticas en interpretación e tradución de textos latinos.
	B3.4. Definir, comprender e recoñecer os diferentes tipos de oracións compostas coordinadas e subordinadas.
	B3.5. Coñecer as funcións das formas non persoais do verbo: infinitivo, participio, xerundio, xerundivo e supino.
4. Literatura latina	B4.1. Enumerar os principais factores da transmisión da literatura latina ao longo dos períodos históricos, e describir os soportes da escritura na Antigüidade e a súa evolución.
	B4.2. Coñecer as características dos xéneros literarios latinos, os seus autores, as obras máis representativas e as súas influencias na literatura posterior.
	B4.3. Coñecer os fitos esenciais da literatura latina como base literaria da literatura e da cultura europea e occidental.
	B4.4. Analizar, interpretar e situar no tempo textos mediante lectura comprensiva, distinguindo xénero, época, características e estrutura, se a extensión da pasaxe o permite.
	B4.5. Establecer relacións e paralelismos entre a literatura clásica e a posterior.
5. Textos	B5.1. Realizar a tradución e interpretación de textos latinos orixinais.
	B5.2. Utilizar o dicionario, analizar e valorar correctamente a información gramatical que proporciona e procurar o termo máis acaído na lingua propia para a tradución do texto.

BLOQUE	CRITERIO DE AVALIACIÓN
	B5.3. Realizar comentarios lingüísticos, históricos e literarios de textos de autores latinos.
	B5.4. Coñecer o contexto social, cultural e histórico dos textos traducidos.
	B5.5. Identificar as características formais dos textos.
6. Léxico	B6.1. Coñecer, identificar e traducir termos latinos pertencentes ao vocabulario especializado: léxico literario, científico e filosófico.
	B6.2. Recoñecer os elementos léxicos latinos que permanecen nas linguas dos/das estudantes.
	B6.3. Coñecer o significado das principais locucións latinas de uso actual e saber empregalas nun contexto axeitado.
	B6.4. Recoñecer a presenza de latinismos e helenismos na linguaxe científica e na fala culta, e deducir o seu significado a partir dos correspondentes termos latinos e gregos.

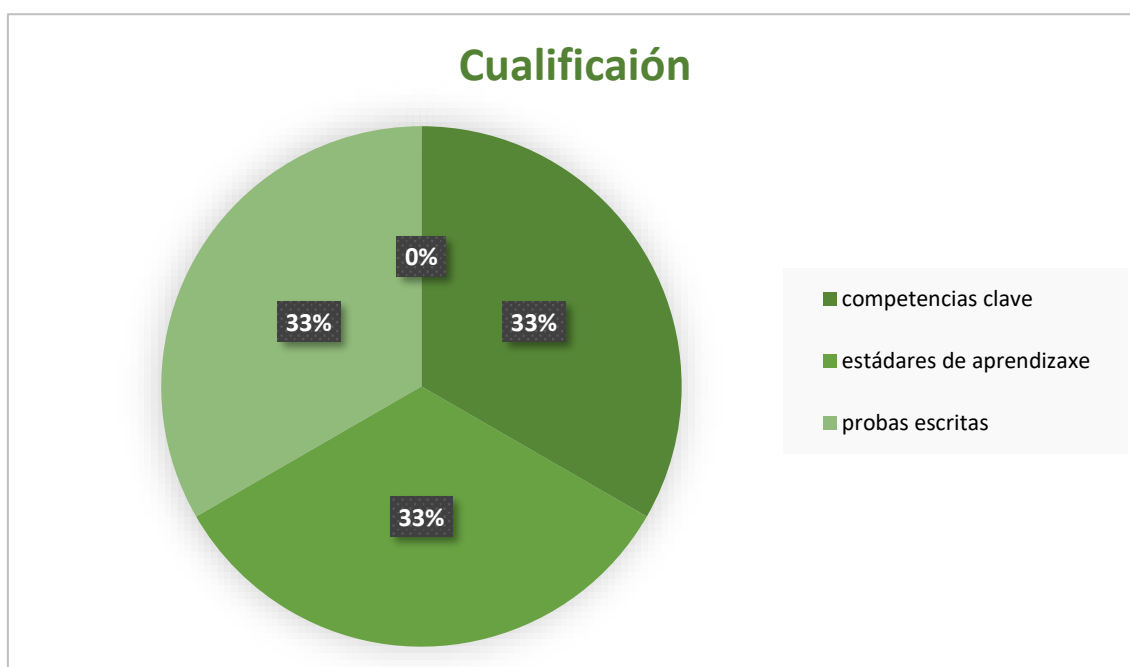
Como pode claramente deducirse os apartados ó que hai que facer especial fincapé van ser o do morfoloxía, léxico e textos, si ben somos conscientes que estes son os aspectos de maior dificultade para aqueles alumnos que presenten una dificultade no eido de acadar estes criterios para a promoción da materia, polo que se establecen como criterios mínimos de avaliación os que seguen:

CRITERIOS MÍNIMOS	
1.	Identificar palabras patrimoniais, cultismos e semicultismos
2.	Aplicar as regras da evolución fonética do latín ao galego e ao castelán, partindo dos étimos latinos.
3.	Realizar a análise morfolóxica das palabras dun texto latino e enuncialas
4.	Conxugar, traducir e efectuar a retroversión de todas as formas verbais
5.	Definir, comprender e recoñecer os diferentes tipos de oracións simples e compostas, coordinadas e subordinadas.
6.	Enumerar os principais factores da transmisión da literatura latina nos diferentes períodos históricos, describindo os seus soportes de escritura
7.	Coñecer as características dos xéneros literarios latinos, os seus autores, as obras máis representativas e as súas influencias na literatura posterior.
8.	Realizar a tradución e interpretación de textos latinos orixinais.
9.	Utilizar o dicionario
10.	Realizar comentarios lingüísticos, históricos e literarios de textos de autores latinos.
11.	Coñecer o significado das principais locucións latinas de uso actual e saber empregalas nun contexto axeitado.
12.	Recoñecer a presenza de latinismos e helenismos na linguaxe científica e na fala culta, e deducir o seu significado a partir dos correspondentes termos latinos e gregos.

Acadados estes criterios, o alumnos obterá, conforme establece o decreto, unha cualificación numérica, sen decimais, nunha escala de un a dez, que irá acompañada dos seguintes termos e nas correspondencias que a continuación de detaian:

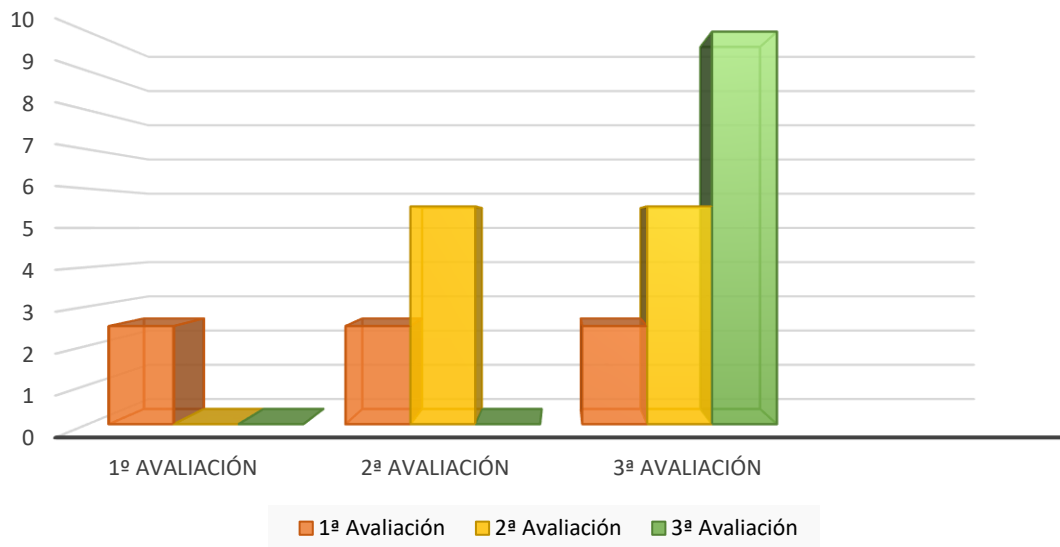
TERMO	CUALIFICACIÓN NUMÉRICA
Insuficiente (IN)	1, 2, 3 ou 4
Suficiente (Su)	5
Ben (B)	6
Notable (NT)	7 ou 8
Sobresaliente (SB)	9 ou 10

Esta cualificación vai ser a que se empregue en cada unha das avaliación que temos establecidas neste centro: 1ª, 2ª e 3ª Avaliación e Final. Para cada unha de elas establece o aprobado no Suficiente (Su) 5, que ha de conseguir da suma do progreso nas competencias, nos estándares de aprendizaxe e na realización de probas escritas, na ponderación 30% da cualificación final, como representamos no seguinte diagrama:

A ponderación de cada unha das avaliacións vai ser continua e progresiva, pois a mellora no facer do alumno vaise ter en conta.

Ponderación Avaliacións

O alumnado acadará o aprobado, e polo tanto promoción na materia, cando a cualificación final que acade sexa igual ou superior a Suficiente (Su) 5.

VIII-Indicadores de logro para avaliar o proceso de ensino e a práctica docente

Relación de indicadores que imos manexar de resposta binaria (si/non)

1.	Programación da materia tendo en conta os estándares de aprendizaxe previstos nas leis educativas.
2.	Programación da materia tendo en conta o tempo dispoñible para o seu desenvolvemento.
3.	Selección e secuenciación de forma progresiva dos contidos da programación de aula tendo en conta as particularidades de cada un dos grupos de estudantes.
4.	Programación de actividades e estratexias en función dos estándares de aprendizaxe.
5.	Planificación das clases de modo flexible, preparando actividades e recursos axustados á programación de aula e ás necesidades e aos intereses do alumnado.
6.	Establecemento dos criterios, procedementos e os instrumentos de avaliación e autoavaliación que permiten facer o seguimento do progreso de aprendizaxe dos alumnos.
7.	Coordinación co profesorado doutros departamentos con materias con contidos aíns a esta materia.
8.	Entrega dun plan de traballo ao principio de cada unidade e formulación de situacións que introduzan a unidade.
9.	Relación das aprendizaxes a aplicacións reais ou a súa funcionalidade.
10.	Informe sobre os progresos conseguidos e as dificultades atopadas.
11.	Relación dos contidos e as actividades cos intereses do alumnado.
12.	Estimulación a participación activa dos estudantes.
13.	Promoción á reflexión dos temas tratados.
14.	Resumo das ideas fundamentais discutidas antes de pasar a unha nova unidade ou tema.
15.	Relación, na medida do posíbel, dos novos conceptos cos xa coñecidos.
16.	Aclaración de dúbidas e asesoramento continuo.
17.	Optimización do tempo dispoñible para o desenvolvemento de cada estándar de aprendizaxe.
18.	Utilización das TICs de todo tipo como metodoloxía de apoio.
19.	Promoción do traballo cooperativo mantendo unha comunicación fluída cos estudantes.
20.	Desenvolvemento dos contidos dunha forma ordenada e comprensible para o alumnado.

Relación de indicadores que imos manexar de resposta estendida

21.	Conclusións da información recadada de cada alumno sobre a utilidade da materia
22.	Indagación do grao de satisfacción do alumnado
23.	Aportacións da materia a nivel individual de cada alumno
24.	Autoreflexión sobre todos os aspectos, tanto do acadado como o do mellorable

IX- Materias pendientes: actividades de seguimiento, recuperación e avaliación

No caso de existir alumnado con a materia de Latín I pendente, xa sexa por non ter acadado o mínimo exixible para tela superada, xa sexa por cambio de modalidade de bacharelato ou de vía (mudar a de Humanidades) e, nestes últimos supostos, de non por matricularse na materia Latín I de primeiro de Bacharelato, van seguir un programa de traballo específico simultáneo ó desenrolo da propia materia de Latín II; en especial durante a primeira metade do curso.

O que quere dicir que durante o repaso dos contidos mínimos de Latín I que, como queda reflectido nesta programación, ven estipulado polo Decreto 86/2015, se vai efectuando ó longo dos bloques de contidos presentes nos tres cursos nos que está organizado o curriculum da materia Latín, se prestará unha maior atención a este alumnado, ó que se lle proporcionará material de reforzo e mesmo ampliación, en caso de precisala.

O seguimento farase fundamentalmente na aula, pola observación do traballo desenvolvido e pola resolución de cuestións propostas así como pola realización de probas orais e mesmo actividades por escrito. Neste último senso, se lles fará entrega a todo o alumnado coa materia pendente dun boletín cunha periodicidade bimensual, cuxas dúbidas serán atendidas e resoltas na aula e nos períodos de atención a pendentes que o alumnado considere necesario

A avaliación vai ser realizada nas mesmas probas de avaliación do curso de segundo de bacharelato, pero de seren preciso se fará algunha proba fóra do horario lectivo. E esta avaliación terá en conta todos os aspectos anteriormente reflectidos na forma de seguimento do traballo individual do alumno:

AVALIACIÓN MATERIA PENDENTE	GRAO MÍNIMO DE CONSECUCIÓN
RESOLUCIÓN DE ACTIVIDADES NA AULA	25%
BOLETÍN DE EJERCICIOS	25%
PROBAS ORAIS	25%
PROBAS ESCRITAS	25%

A avaliación realizarase a partir destes criterios de avaliación

CRITERIOS MÍNIMOS DE AVALIACIÓN	
1.	Identificar palabras patrimoniais, cultismos e semicultismos
2.	Realizar a análise morfolóxica das palabras dun texto latino e enuncialas
3.	Conxugar, traducir e efectuar a retroversión de todas as formas verbais
4.	Definir, comprender e recoñecer os diferentes tipos de oracións simples e compostas, coordinadas e subordinadas.
5.	Coñecer as principais fases da historia de roma
6.	Identificar as principais manifestacións culturais latinas: artísticas e da vida cotiá
7.	Realizar a tradución de textos latinos.
8.	Utilizar o dicionario
9.	Coñecer o significado das principais locucións latinas de uso actual e saber empregalas nun contexto axeitado.

De todos os xeitos, o alumnado que acade o aprobado no Latín II, terá sempre a consideración de ter superado os mínimos do Latín I

X- Temas transversais

Tendo en conta os principios metodolóxicos que establece o Decreto da LOMCE (Artigo 11, Capítulo I, Título I) na materia de Latín II se van traballar os seguintes elementos transversais:

ELEMENTOS TRANSVERSAIS	
Comprensión lectora	Dedicarase un tempo a lectura na práctica docente, de maneira sistemática sobre mitos da antigüidade clásica, promovendo o uso da información
Expresión oral e escrita	Vai inherentemente ligado este elemento a elaboración das actividades de aula dentro das tarefas a desenvolver
Uso das TICs	Emprego de aula virtual, bloges, páxina web, editor de imaxes e vídeos e mesmo redes sociais
Educación cívica e social	O Latín é a lingua na que se redactaron as primeiras leis que coas que se organiza a vida da democracia, dos órganos colexiados e do nacemento da defensa dos dereitos humanos. A prevención de conflitos baséase na aplicación da xustiza, coa creacións das leis que regulan a convivencia.
Educación na igualdade	No estudo do latín está moi presente a non discriminación: loita dos dereitos das distintas clases sociais máis desfavorecidas
Espírito emprendedor	Fomentarase a creatividade, a autonomía, a iniciativa, o traballo en equipo, a confianza nun mesmo e o sentido crítico
Educación e seguridade viaria	Que este xa era un aspecto importante na convivencia cidadá vexa no desenvolvemento do urbanismo romano coas súas linguaxes ideográficas

XI- Procedementos para a acreditación dos coñecementos necesarios

O alumnado que se matricule na materia de Latín II de segundo curso de bacharelato sen ter cursado a materia de Latín I de primeiro curso de bacharelato poderá cursar simultaneamente as dúas materias; pero se por motivos de organización do centro non pode asistir á clase da materia de primeiro, esta materia vai ser tratada de forma análoga ás materias pendentes:

Isto quere dicir que durante o repaso dos contidos mínimos de Latín I que, como queda reflectido nesta programación, ven estipulado polo Decreto 86/2015, se vai efectuando ó longo dos bloques de contidos presentes nos tres cursos nos que está organizado o curriculum da materia Latín, se prestará unha maior atención a este alumnado, ó que se lle proporcionará material de reforzo e mesmo ampliación, en caso de precisala.

O seguimento farase fundamentalmente na aula, pola observación do traballo desenvolvido e pola resolución de cuestións propostas así como pola realización de probas orais e mesmo actividades por escrito. Neste ultimo senso, se lles fará entrega a todo o alumnado coa materia pendente dun boletín cunha periodicidade bimensual, cuxas dúbidas serán atendidas e resoltas na aula e nos períodos de atención a pendentes que o alumnado considere necesario

A avaliación vai ser realizada nas mesmas probas de avaliación do curso de segundo de bacharelato, pero de seren preciso se fará algunha proba fóra do horario lectivo. E esta avaliación terá en conta todos os aspectos anteriormente reflectidos na forma de seguimento do traballo individual do alumno:

AVALIACIÓN PENDENTE	MATERIA	GRAO CONSECUCCIÓN	MÍNIMO	DE
RESOLUCIÓN DE ACTIVIDADES NA AULA		25%		
BOLETÍN DE EJERCICIOS		25%		
PROBAS ORAIS		25%		
PROBAS ESCRITAS		25%		

A avaliación realizarase a partir destes criterios de avaliación:

CRITERIOS MÍNIMOS DE AVALIACIÓN	
1.	Identificar palabras patrimoniais, cultismos e semicultismos
2.	Realizar a análise morfolóxica das palabras dun texto latino e enuncialas
3.	Conxugar, traducir e efectuar a retroversión de todas as formas verbais
4.	Definir, comprender e recoñecer os diferentes tipos de oracións simples e compostas, coordinadas e subordinadas.
5.	Coñecer as principais fases da historia de roma
6.	Identificar as principais manifestacións culturais latinas: artísticas e da vida cotiá
7.	Realizar a tradución de textos latinos.
8.	Utilizar o dicionario
9.	Coñecer o significado das principais locucións latinas de uso actual e saber empregalas nun contexto axeitado.

De todos os xeitos, o alumnado que acade o aprobado no Latín II, terá sempre a consideración de ter superado os mínimos do Latín I

XII- Medidas de atención á diversidade

Neste apartado é imprescindible recadar toda a información previa que se poida obter de cada un dos novos alumnos que poida incorporarse ó centro neste nivel educativo; pois dos alumnos, que xa tiveran cursado primeiro de bacharelato no centro, xa teñen un seguimento feito durante o curso anterior. Isto permítenos coñecer que alumnado pode precisar de antemán un seguimento máis personalizado.

Unha das medidas que se considera máis eficaz é diversificar as actividades de reforzo (nos seus diferentes grados: positivo ou intensificativo) e unha distribución diferente do tempo a empregar por parte do alumnado obxecto desta medidas de atención nos estándares de aprendizaxe e no modo e maneira de que leven a cabo tarefas coas actividades deseñadas para eles.

Farase unha revisión do material que aporte a editorial e se personalizará segundo da demanda do alumnado en cuestión. En xeral pode adiantarse que a diversidade pode requirir centrarse na redución da intensidade dos estándares de aprendizaxe e nunha diminución do grado de consecución de todos aqueles nos que o alumno o precise; pero de igual xeito, pode supor o ter que proporcionarlle ó alumno un afondamento e ampliación na medida e a medida que vaia reclamando.

ACTIVIDADES COMPLEMENTARIAS E EXTRAESCOLARES

Como actividades complementarias enténdese aquelas que serven como unha parte específica do desenrolo da propia aula pero que teñen lugar fora dela, inda que dentro do horario escolar.

Temos pensado facer unha visita ao xacemento romano de Caldoval, posiblemente en colaboración co departamento de Historia do noso instituto.

Por outra parte temos intención de participar no concurso on line Odisea (organizado pola delegación galega da SEEC); así como na sección Verba volant do programa No es un día cualquiera de RTVE.

Por actividades extraescolares enténdese aquelas que complementan e amplían a visión da aula e teñen lugar fora do horario escolar. Pensamos ofertar a todo o alumnado do departamento as seguintes:

- * Asistir ó Festival de Teatro Clásico organizado pola asociación Prósopon en Lugo ou Coruña, no segundo trimestre do curso. Esta actividade posiblemente a faremos con alumnado de Latín e Grego doutros institutos da comarca.
- * Realizar unha viaxe cultural a Grecia ou Italia, posiblemente en colaboración con outros departamentos do centro ou con alumnado de Latín e Grego doutros institutos.

REVISIÓN, AVALIACIÓN E MODIFICACIÓN DA PROGRAMACIÓN DIDÁCTICA

A revisión da programación didáctica é unha actividade continua que vai ter lugar ó longo de todo o curso escolar e que ven motivada non só polos resultados académicos senón tamén por un proceso de mellora da propia práctica docente. Dita revisión vai ser posíbel pola posta en marcha dos mecanismos que van permitir a avaliación da mesma; isto é, a reflexión da actividade lectiva e a elaboración dunha enquisa de avaliación interna e outra externa:

ENQUISA		
AVALIACIÓN INTERNA (PROFESORADO)	ÍTEMS	GRAO CONSECUCCIÓN
	Temporalización das unidades didácticas	
	Desenvolvemento dos obxectivos didácticos	
	Afondamento dos contidos da unidade	
	Descritores competenciais	
	Realización de tarefas	
	Estratexias metodolóxicas seleccionadas	
	Recursos	
	Concreción nos criterios de avaliación	
	Uso de diversas ferramentas de avaliación	
	Rexistro de evidencias dos estándares de aprendizaxe	
	Atención á diversidade	
	Interdisciplinariade	
AVALIACIÓN EXTERNA (ALUMNADO)	ÍTEMS	GRAO SATISFACCIÓN
	Claridade na exposición	
	Atención individual e colectiva	
	Facilidade na comunicación	
	Emprego das TICs	
	Interactuación	
	Resolución de dúbidas, problemas	
	Expectativas na materia	

PROXECTO LECTOR

En todas as disciplinas que competen a este Departamento trabállase dende sempre, e por razóns obvias, moito a lectura e así figura na nosa programación didáctica. As materias da ESO participarán tamén da hora de ler que organiza o equipo da biblioteca.

Para este Departamento a lectura é algo primordial e constante, que ten lugar en todos os momentos da clase: os alumnos e os profesores lemos en voz alta exercicios, enunciados, textos- en grego, latín, castelán, galego e ás veces noutras linguas- partes do temario, traducións, explicacións, etc, os alumnos len tamén pola súa conta exercicios, temas, enunciados, traducións, individualmente e en grupo, razoando e intentando entender o escrito. Parécenos que isto é algo inherente ao propio feito de dar clase para todas as disciplinas pero moito máis para as humanidades e especialmente, como é o noso caso, para as linguas; e resulta moi difícil, e ademais non parece moi necesario, reflectir unha labor tan cotiá na programación didáctica e, dende logo, é imposible contabilizar o tempo que se lle vai dedicar, posiblemente o mais axeitado sería afirmar que a lectura e a escritura ocupan practicamente a totalidade do tempo da clase

En todas as disciplinas pertencentes ao Departamento de Grego é obrigatorio ler unhas obras seleccionadas e, repetimos, así consta expresamente na programación didáctica:

- **Cultura Clásica**

Leremos algún libro sobre a vida cotiá de gregos ou romanos, algún relato mitolóxico e algún cómic sobre o mundo clásico.

- **Latín 4º ESO**

Os alumnos terán que ler un libro sobre a vida cotiá en Roma ou algún aspecto concreto da cultura romana como os espectáculos, a educación... Tamén lerán algunha biografía de un personaxe celebre de Roma, como por exemplo Xulio César ou algunha lenda romana. Os dous libros elixiranse a principio de curso de entre os que hai a biblioteca do centro destinados a estes niveis. Ademais leranse en alto na clase fragmento escollidos dos autores máis importantes de Roma, de autores actuais e de estudos científicos relacionados co tema que se estea a tratar nese momento na clase.

- **Grego 1º Bacharelato**

- * 1ª avaliación- Unha novela histórica ambientada na Grecia Antigaa elixir polo alumno. Exposición oral do argumento e crítica persoal.
- * 2ª avaliación- Lectura de unha traxedia de Eurípides e unha comedia de Aristófanes. Traballo por escrito con breve resume de cada unha e crítica persoal..

- * 3ª avaliación- Lectura, resume e comentario escrito de catro cantos da *Odisea* de Homero.

- **Latín 1º Bacharelato**

- * 1ª avaliación- Unha novela histórica ambientada na Roma antiga a elixir polo alumno. Exposición oral do argumento e crítica persoal.
- * 2ª avaliación- Lectura de *O asno de ouro* de APULEIO. Breve resume e crítica por escrito.
- * 3ª avaliación- Lectura, resume e comentario escrito de catro cantos da *Eneida* de VIRXILIO e da comedia de PLAUTO vista no teatro con crítica por escrito.

- **Latín 2º Bacharelato**

- * 1ª avaliación- Lectura de tres episodios das *Metamorfoses* de OVIDIO: Apolo e Dafne/ Píramo e Tisbe e Orfeo e Eurídice e breve resumen por escrito.
- * 2ª avaliación- Lectura do *Anfitrión* de PLAUTO. Traballo por escrito sobre Plauto e a comedia latina, centrándose especialmente no *Anfitrión*. Lectura e breve resumen escrito do episodio *A traxedia de Lucrecia* (TITO LIVIO; *Ab urbe condita*) e breve resumen por escrito.
- * 3ª avaliación – Lectura e comentario na clase dos *Poemas a Lesbia* de CATULO.

Os alumnos elaborarán en grupo coa axuda do profesor un pequeno traballo sobre os temas da avaliación de bacharelato: a épica: Virxilio, a lírica: Horacio, a historia: Tito Livio, a oratoria: Cicerón, o teatro: Plauto.

Asdo. M^a del Carmen Riobó Fernández

Xefe do Departamento de Grego

Neda, 19 de setembro de 2022